

**Voda
a
mesto**
|
**Mestský
kúpeľný
dom**

1/PŘIHLÁŠKA na diplomovou práci

Jméno a příjmení:

Susan Al-Husseinová

Datum narození:

3.7.1994

Akademický rok / semestr:

2019 | 2020

Ústav číslo / název:

15127 | Ústav navrhování I

Vedoucí diplomové práce:

Ing. Tomáš Novotný

Téma diplomové práce – český název:

Košice - mesto a voda

Téma diplomové práce – anglický název:

Košice - City and water

Podpis vedoucího diplomové práce:

Tomáš Novotný

Prohlášení studenta:

Prohlašuji, že jsem splnil/a podmínky pro zahájení diplomové práce, které stanovují „Studijní plán“ a směrnice děkana „Státní závěrečné zkoušky na FA“.

V Praze dne

10.2.2020

podpis studenta

Al-Husseinová

2/ ZADÁNÍ diplomové práce

Mgr. program navazující

jméno a příjmení:

Susan Al-Husseinová

datum narození:

03.07.1994

akademický rok / semestr:

2019/2020, letný semestr

obor:

Architektúra a urbanismus

ústav:

Ústav navrhování I

vedoucí diplomové práce:

Ing. Tomáš Novotný

téma diplomové práce:

Košice - mesto a voda

viz přihláška na DP

zadání diplomové práce:

1/ popis zadání projektu a očekávaného cíle řešení

Koncepcia brehov Mlynského potoka a jeho zapojenie do mestskej štruktúry Košíc. Štúdia mestských lázní v historickom centre Košíc v úzkom vzťahu s Mlynským potokom.

2/

Pro AU/ součástí zadání bude jasně a konkrétně specifikovaný stavební program

Pro D/ součástí zadání budou jasně a konkrétně specifikované jednotlivé fáze projektu, které jsou nezbytnou součástí řešení

Stanovenie presného stavebného programu je súčasťou diplomovej práce. Jednotlivé fázy projektu budú v priebehu semestra spresňované a odsúhlasené vedúcim diplomovej práce.

3/ popis závěrečného výsledku, výstupy a měřítka zpracování

Závěrečný výsledok, výstupy a merítka spracovania budú v priebehu semestra spresňované a odsúhlasené vedúcim diplomovej práce.

4/ seznam dalších dohodnutých částí projektu (model)

digitální nosič

2x portfólio

plachta

model

Datum a podpis studenta

23.2.2020 Al-Husseinová

Datum a podpis vedoucího DP

24.2.2020 Tomáš Novotný

Datum a podpis děkana FA ČVUT

10.5.2020

registrováno studijním oddělením dne

15.2.2020

ČESKÉ VYSOKÉ UČENÍ TECHNICKÉ V PRAZE FAKULTA ARCHITEKTURY	
AUTOR, DIPLOMANT: AR 2019/2020, LS	Bc. Susan Al-Husseinová
NÁZEV DIPLOMOVÉ PRÁCE: (ČJ)	KOŠICE – MESTO A VODA
(AJ)	KOŠICE – CITY AND WATER
JAZYK PRÁCE:	SLOVENSKÝ
Vedoucí práce:	Ing. Tomáš Novotný Ústav: 15127 Ústav navrhování I
Oponent práce:	Ing. Arch. MgA. Martin Rusina, Ph.D.
Klíčová slova (česká):	Košice, voda, městský koupelný dom
Anotace (česká):	<p>Tému mojej diplomovej práce som hľadala niekoľko mesiacov. Vedela som, že sa chcem venovať mestu ku, ktorému mám osobný vzťah. Dotkol sa ma pohnutý osud košického potoka, Mlynského náhonu, ktorý ťažko utrpel necitlivým prístupom moderny. Vypustením stredného toku náhonu mesto prišlo o významnú súčasť identity. Preto som sa rozhodla postaviť základ svojej diplomovej práce na jeho znovuobnovení.</p> <p>Svoju preddiplomnú štúdiu som venovala skúmaniu potenciálu obnovenia pôvodného toku. Skúmala som prínosy a úskalia jeho obnovy.</p> <p>Hlbšou štúdiou košickej histórie som sa dozvedela, že Košice mali počas svojho historického vývoja niekoľko mestských kúpeľných domov. Táto krásna typológia je dnes skôr v úzadí a nahrádzaná inými formami. Svoju diplomovú prácu som sa preto rozhodla venovať typológii mestských kúpeľov, ktorý vnímam ako zavŕšenie témy Mesto a voda.</p>
Anotace (anglická):	<p>The topic of my diploma thesis is Town and Water. I have always felt touched by the tragic story of one of the symbols of my hometown Košice. Mlynský náhon was a small river flowing through the historical city center. In the 60's the main part of the river was removed because of the increase of individual car transport. For my preddiploma thesis I searched for opportunities for a revival of the river. For my diploma thesis I am designing a bathhouse near the restored riverside.</p>

Prohlášení autora

Prohlašuji, že jsem předloženou diplomovou prací vypracoval samostatně a že jsem uvedl veškeré použité informační zdroje v souladu s „Metodickým pokynem o etické přípravě vysokoškolských závěrečných prací.“

V Praze dne

podpis autora-diplomanta

Ďakujem Tomášovi Novotnému, Kubovi Koňatovi a Tomášovi Zmekovi za odborné rady a neúnavnú pomoc. Najlepším pomocníkom Jasmín Al-Husseinovej a Peťovi Moschnerovi za každodenné konzultácie a neúnavné klikanie.
Občianskému spolku Mlynský náhon za cenné materiály a ich záujem o stav verejného priestoru v Košiciach a Ondrejovi Vecanovi za konzultácie a lokálne poznatky a materiály.

1	Voda v meste		
		Úvod	12-19
		Orientácia	20-23
		Analytická časť	
		Historia	26-41
		Analýzy územia	44-55
		Celomestské témy	58-67
		Potenciál brehov Mlynského náhonu	70-93
2	Voda v dome		
		Úvod	96-105
		Referencie	106-111
		Pozemok	114-117
		Program	118-119
		Návrh	124-165
3	zdroje		

1

|

Voda v meste

|

Úvod

Tému mojej diplomovej práce som hľadala niekoľko mesiacov. Vedela som, že sa chcem venovať mestu ku, ktorému mám osobný vzťah. Dotkol sa ma pohnutý osud košického potoka, Mlynského náhonu, ktorý ťažko utrpel necitlivým prístupom moderny. Vypustením stredného toku náhonu mesto prišlo o významnú súčasť identity. Preto som sa rozhodla postaviť základ svojej diplomovej práce na jeho znovuoživení.

Svoju preddiplomnú štúdiu som venovala skúmaniu potenciálu obnovenia pôvodného toku. Skúmala som prínosy a úskalia jeho obnovy.

Hlbšou štúdiou košickej histórie som sa dozvedela, že Košice mali počas svojho historického vývoja niekoľko mestských kúpeľných domov. Táto krásna typológia je dnes skôr v úzadí a nahrádzaná inými formami. Svoju diplomovú prácu som sa preto rozhodla venovať typológii mestských kúpeľov, ktorý vnímam ako završenie témy Mesto a voda.

Práca sa zaoberá najväčším ramenom rieky Hornád. Jeho ustálené pomenovanie je Mlynský náhon aj keď nejde o človekom zbudovaný náhon v jeho pravom slova zmysle ale o potok. Pre zrozumiteľnosť budem ale používať ustálené pomenovanie Mlynský náhon.

Mlyn klepoce a v mysli sa mi vynárajú sny uplynulých štyridsiatich rokov, v ktorých som toľkokrát počúval tento hukot. Ako pozadie snov a reality klepotal tento mlyn presne tak ako teraz, s tým tupým a nezmyselne dôsledným hrkotom. A ustavične čosi mlel. A čo vlastne mlel? V skutočnosti, samozrejme, obilie. Lenže mlyn nie je len poľnohospodárskym podnikom a priemyselnou fabrikou. Mlyn je biblickým pojmom a jedným z pradávnych slov, ktorými sú nasýtené sny a ľudské vedomie. V dávnych časoch bola vždy reč o mlyne. O mlyne, ktorý melie obilie a olejnaté semená. No v mene Boha, ktorého je nástrojom, mlel aj životné osudy. Vo všetkých náboženských predstavách, v najhlbšom ľudskom vedomí sa objavuje a melie mlyn, vždy s tým istým úporným hmotom, hnaný neznámou silou, ktorá kedysi bola vôľou Božou a dnes ju nazývame elektrický prúd. Áno mlyn, aj o tom bola reč kým život plynul.

Tento kút sveta, práve tento kút, patrí k veľkým kulisám môjho detstva. Zelené brehy rozvodneného Hornádu, tmavozelená bahnitá vodná hladina pokrytá riasami a žaburinou, hustá ako olej. Úzky železný most, ktorý vedie do detských obrazov juhoamerických pámp, ohňov v prériách a k parku - kedysi sa Mestský park nazýval Szechenyiho parkom, Česi ho scivilizovali a celkom zbytočne vyplnili kvetinovými záhonmi a dobre udržiavanou záhradnou architektúrou - v pozadí niekoľkopuschodová budova, v ktorej ustavične čosi melú. V podvečer okná na mlyne vždy tajomne svietili a ten klepot, onen tupý zvuk mlynských kolies, bol jedným zo základných tónov života - človek mal pocit, že ho rozomieľajú. Božie mlyny melú pomaly - tak sme sa to učili. A peklo má tiež svoje mlyny a tie teraz melú oveľa rýchlejšie. Dlho nie som schopný odísť z balkóna, zaliateho svetlom mesiaca.

Mlyn zomlel všetko. Detstvo i mladosť.

Sándor Márai, Košická pochôdzka

„...Kde človek umiestuje svá sídla? Kde tvorí príroda miesta, jež človeka zvou aby se v nich usídlil? Z prostorového hlediska človek potřebuje uzavřené místo a v souladu s tím se človek usazuje tam kde příroda nabízí nějaký vymezený prostor. Z hlediska charakteru mohou takto zvát místa, která obsahují různé významuplné věci, jako jsou skály, stromy a voda...“

„...Odcizení je především důsledkem stráty identifikace člověka s přírodními a umělými věcmi, které tvoří jeho prostředí. Věci se stávají pouhými objekty spotřeby a po jejich použití je zahazujeme. S přírodou obecně zacházíme jako se zdrojem. Jen když člověk znovu získá svou schopnost identifikace a shromažďování, můžeme zastavit tento destruktivní vývoj...“

Christian Norberg-Schultz, Genius Loci

„Voda ako živel v nás vyvoláva atavistické pocity. Probouzí v nás hlboko zabudnuté instinkty našich predkú. Nevysvetliteľne, ale neodolateľne a nutkavé nás priťahuje - fascinace pohľadu do tekúcej či hlboké vody je podobná fascinaci pohľadu do ohně, která se může stát až hypnotickým stavem.“

Pavla Melková, *Význam řeky ve městě*

V minulosti voda formovala mesto. Bola tu skôr ako ľudské sídlo. Bola základným existenčným predpokladom. Zabezpečovala úrodnú pôdu obydliam, obživu. Neskôr bola hnacou silou mlynov či elektrární. Cez funkciu obživy sa brehy vodných tokov zmenili na pracoviská. Odohrávali sa tam práce s drevom, rybolov, mlyny. Premena brehov sleduje zmeny doby. Občas sa stane, že človek presvedčený o svojej neomylnosti a nadradenosti rozhodne, že príroda, duch miesta či identita musí ustúpiť zámerom človeka a jeho pocitu, že prírodu prekonal.

Z tohto dôvodu v Košiciach na konci 60. rokov musel časť toku Mlynského náhonu ktorý bol súčasťou Košíc od založenia prvých usadlostí na jeho brehoch, ustúpiť rýchlostnej severojužnej dopravnej spojici.

Košice neboli, tak ako napríklad Praha, mesto postavené na rieke. Prvé usadlosti na dne Košickej kotliny vznikali pri brehoch Mlynského potoka, neskôr nazývaného Mlynský náhon. Jeho úlohou bolo obstarávať vodu pre územie a zavlažovať, keďže pre túto činnosť bol Hornád príliš dravý. Neskôr voda Mlynského náhonu napájala priekopu okolo hradieb a bol neodmysliteľnou súčasťou ochrany mesta. Obživu zaobstarával i pohonom početných mlynov.

Vzťah mesta a vody prešiel mnohými zmenami až k dnešnej predstave rieky ako estetického prvku v meste. Brehy vodných tokov sú v dnes najmä nositeľmi verejných priestorov.

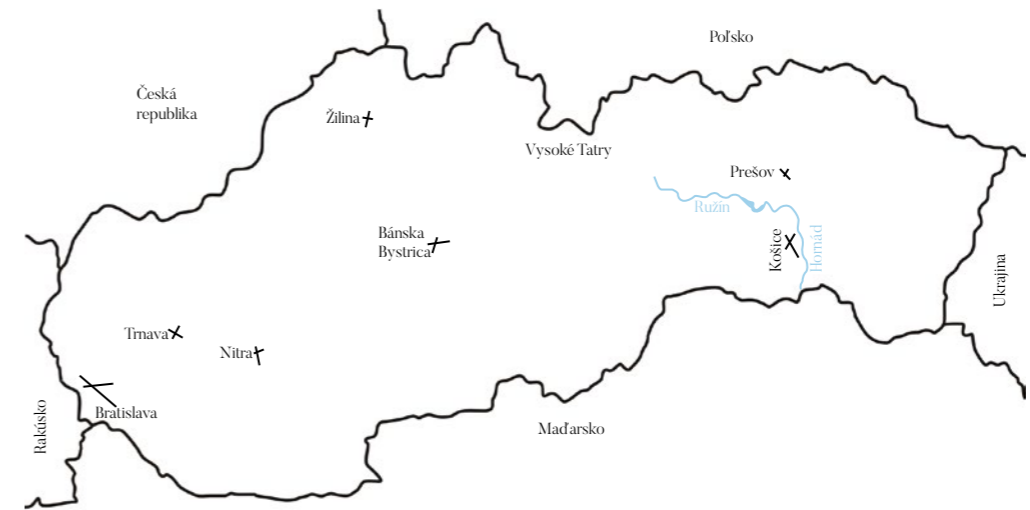
Napriek tomu, že človek má dnes pocit, že vládne priestoru, ovláda techniku a dokáže prežiť bez podpory prírody funkcia vody v meste stále tkvie aj v základných potrebách mesta. Napríklad zadržovanie vody vo vodných tokoch, chladenie, znižovanie prašnosti alebo udržiavanie klimatickej rovnováhy. Voda v meste vo svojej podstate je nositeľkou prírody a krajiny do mesta.

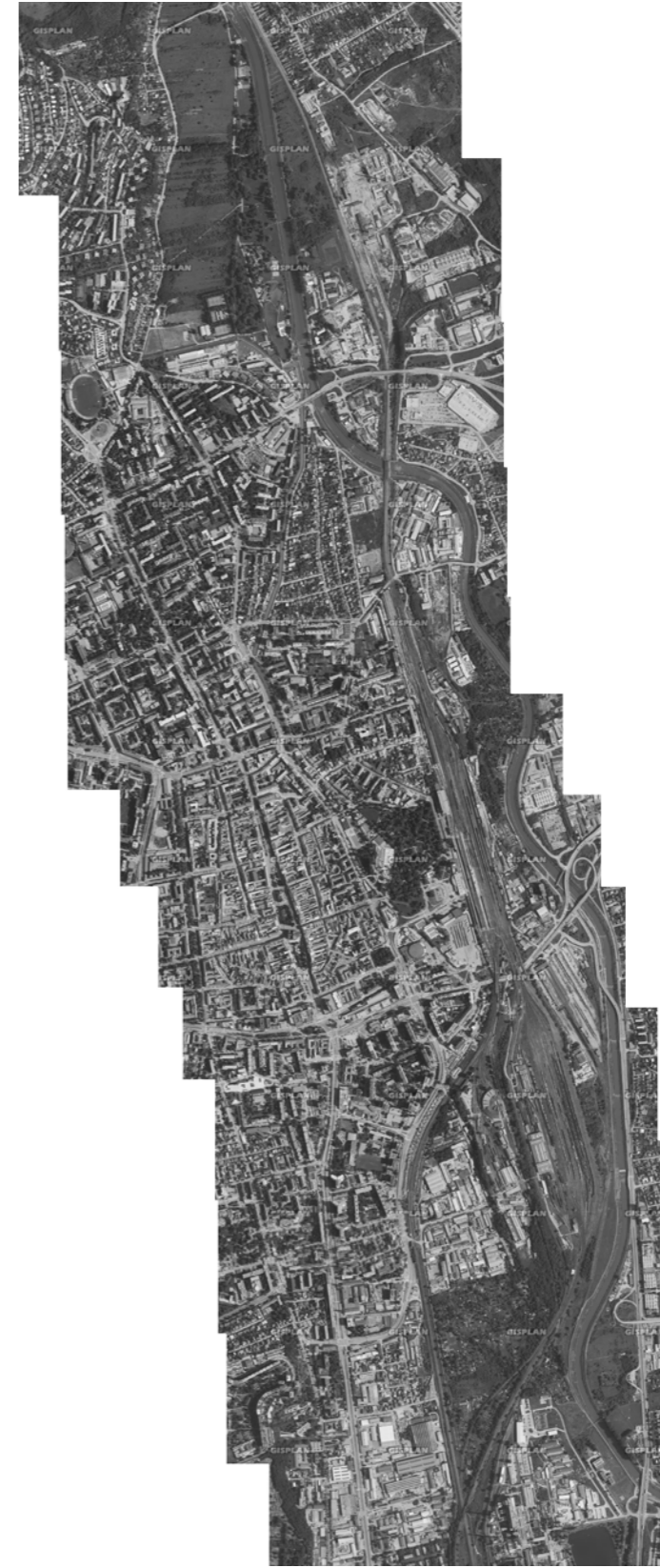
Priestor potoka v meste je dnes ako aj v minulosti priestorom verejným. Zastáva rolu celomestsky spoločne zdieľaného priestoru. Priestor vodného toku patrí všetkým.

Dôležité je stanovenie aký charakter majú brehy vodného toku niest. Tvar a forma verejného priestoru okolo vody nevytvára jeho kvalitu. Nositeľom kvality sú deje, ktorý tento môže podporiť avšak v mnohých prípadoch i znemožniť. Potok v meste je sám o sebe nositeľom dejov a činností v meste, nie je nevyhnutné v jeho okolí vytvárať „atrakcie“ na pobavenie obyvateľov mesta. Atrakcie vo verejnom priestore len polláčajú jeho skutočný význam a podieľajú sa na konzumnom a pasívnom správaní vo všeobecnosti.

Verejný priestor vo svojom pravom slova zmysle je súčasťou každodennosti. Úlohou priestoru vody v meste je priniesť vnemy a pocit prírody v meste. Možnosť uvoľniť sa, uniknúť pred hustou zástavbou sídla do priestoru archetypálnych zážitkov ako zvuk vody, či pohľad na jej hladinu.

Košice s jeho bezmála štvrt milióna obyvateľmi je druhým najväčším mestom Slovenska. Leží na juhovýchode v Košickej kotline, údolí rieky Homad, obklopené Slovenským rudohorím a Slánskymi vrchmi.

Košice sú významným centrom východného Slovenska. V roku 2013 ocenené titulom Európske hlavné mesto kultúry a od roku 2016 nesú titul Európske mesto športu. Sú vyhľadávaným turistickým miestom pre malebné historické centrum, ktorému dominuje gotický Dóm svätej Alžbety. Mesto každoročne hostuje medzinárodný filmový festival Art Film Fest. Z hľadiska štátnej správy správy tu sídli Ústavný súd Slovenskej republiky a Košický samosprávny kraj. V meste sa nachádzajú tri univerzity: Technická univerzita Košice, Univerzita Pavla Jozefa Šafárika, Univerzita veterinárneho lekárstva a farmácie a ďalšie pracoviská slovenských vysokých škôl.

1

|

Voda v meste

|

Analytická časť

1747

bohaté povodie rieky Hornádu so jeho početnými ramenami a Čermešský potok pretekajúci stredom mesta

hradobná priekopa napájaná vodou z Mlynského potoka

Račí potok

Myslavský potok

zľava

1854

zregulovaný tok Hornádu a znížený počet jeho ramien
Mlynský potok využívaný ako pohonná sila početných mlynov

1912

zastavaný hradobný okruh, pripojenie okolitých dedín do tela mesta
Čermešský potok odklonený do Mlynského, v centre ho nahradilo moderné spracovanie v podobe potôčika tečúceho centrom

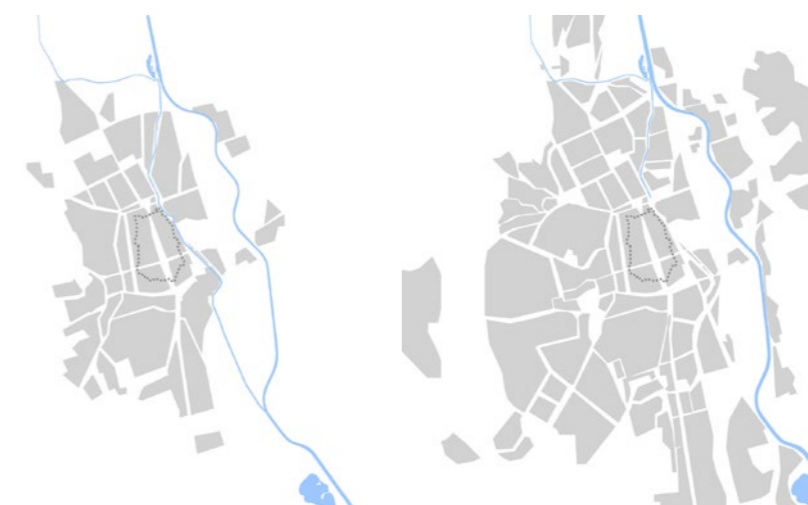
zľava

1955

Vyhĺbené Seligovo jazero na fažbu štrkopieskov a na úkor priemyselnému využitiu zregulovaný tok Hornádu

1989

zastavenie sídliska Kuzmányho znemožnilo postaviť severojužnú spojku ako predĺženie Moldavskej cesty, za obeť padol stredný tok Mlynského potoka, ktorý ustúpil toku automobilovej dopravy

Ilustrácie vypracoval Ing. arch. Ondrej Vecan

Územie Košíc bolo vďaka výhodnej polohe na dne Košickej kotliny v úrodných oblastiach v okolí rieky Hornád osídlené už od praveku. Pozostatky osád v Barci, Rozhanovciach či Nižnej Myšli svedčia o počiatkoch osídľovania Košickej kotliny od doby bronzovej. Prvá písomná zmienka o Košiciach pochádza z roku 1230.

Košice boli križovatkou starobyľých krajinských ciest, tiahnucich príhľahou krajinou v smere juh-sever aj v smere západ-východ. Pravidelne ich používali najmä obchodníci a príležitostne aj vojaci. Keďže ako ľudské sídlisko na križovatke krajinských ciest priťahovalo nielen obyvateľov z okolitých dedín aj dobových obchodníkov. Zhoda viacerých okolností viedla k samovoľnému zavedeniu trhu v Košiciach.

Výhodná zemepisná poloha Košíc, ale najmä tunajší trh a rozvíjajúci sa meštiansky život obyvateľov boli nepochybne najpríťažlivejšími činiteľmi pre remeselníkov z okolitých dedín a pre prisťahovalcov z cudziny, ktorí sa v Košiciach usadzovali.

Košickí obyvatelia nadobudli výsady mešťanov napríklad právo voliť richtára, farára, oslobodenie od určitých mýtnych poplatkov, právo vlastníť majetok či právo konať trhy a neskôr jarmoky.

Najstaršou sídelnou časťou mesta Košice je tá časť terajšieho mesta, ktorá sa nachádzala v priestore terajšej Kováčskej ulice. Domy mešťanov v radovej zástavbe sídelne pokračovali na priestore staršej dediny s názvom Koša. Z časového hľadiska v poradí druhým sídliskom či druhou ulicou v meste Košice je zaiste ulica s terajším názvom Alžbetina ulica datovaná na začiatku 13. storočia. Na voľnom priestore medzi oboma ulicami postavili mešťania prvý kostol zasvätený svätej Alžbete Durínskej či Uhorskej okolo polovice 13. storočia. Ako vzdialený predok gotického Dómu sv. Alžbety. Voľný priestor medzi oboma ulicami v susedstve kostola a príhľahého cintorína slúžil ako ulica. Pri nej si na oboch stranách mešťania postupne stavali nové domy. Tak vznikla radová zástavba a námestie v podobe šošovky. Na prelome 13. a 14. storočia námestie už slúžilo mešťanom nielen ako miesto obyvateľských stretnutí, ale najmä ako nové a odvtedy už trvalé trhovisko.

Koncom 13. a začiatkom 14. storočia začali stavať čiastočne murovanú, čiastočne drevenú ohradu, palisádu, múr okolo sídelnej časti mesta, aby si takými stavebnými prvkami zvýšili slastnú bezpečnosť v meste. Od druhej štvrtiny 14. storočia bola dovedajšia sídelná časť mesta obkľúčená múrom. Z vonkajšieho pohľadu prichádzajúcich malo mesto Košice vzhľad podobný hradu na rovine.

Do stavebného vývoja mesta Košice v širšom zemepisnom zmysle patrila aj blízky hrad. Hrad dal postaviť oligarcha Omodej z rodu Aba pravdepodobne krátko pred rokom 1310 na kopci nad severným okrajom mesta. O existencii hradu nie sú priame ani nepriame písomné doklady z prvej štvrtiny 14. storočia.

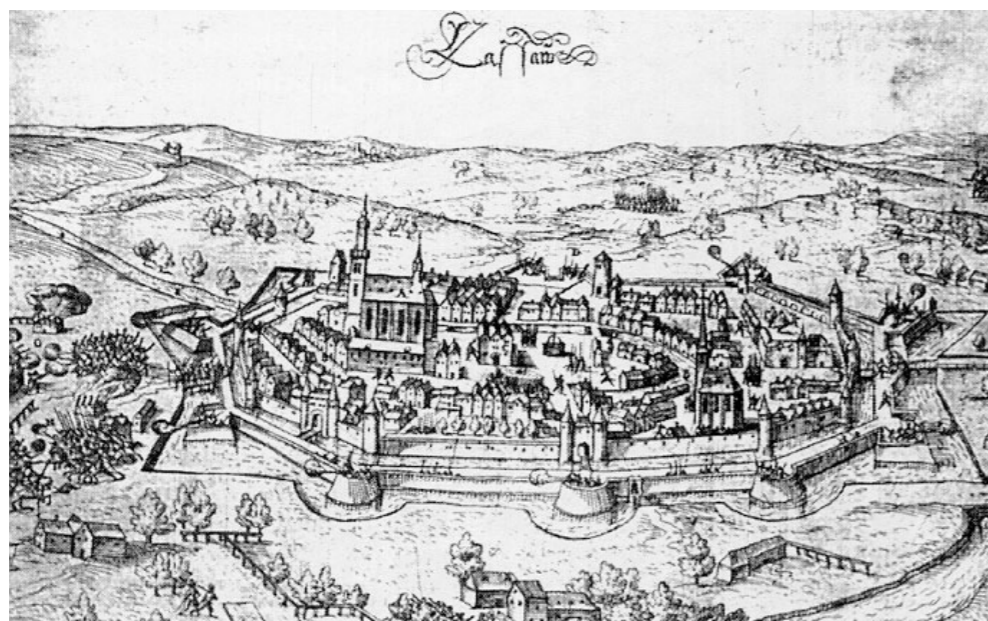
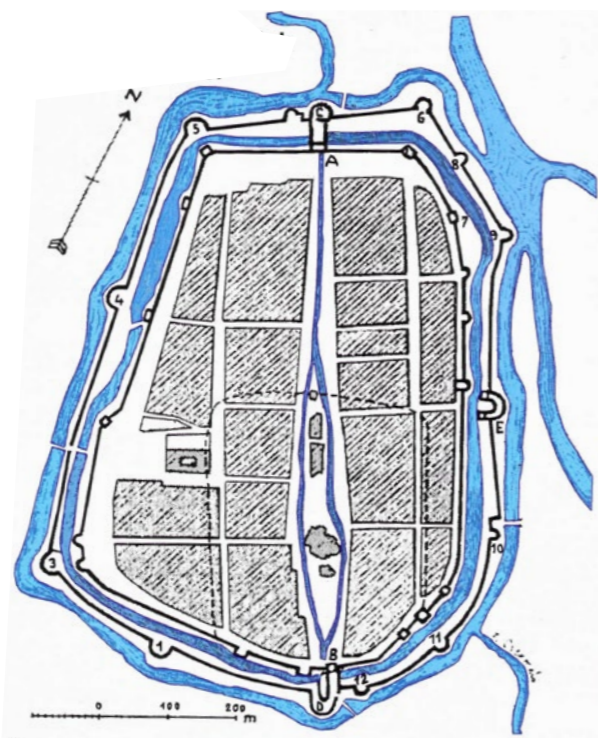
Jeho existenciu však zachoval latinský, nemecký a maďarský názov miesta, kde hrad stál, v zmysle Hradný vrch, ktorými Košičania pomenúvali ten kopec v 15. až 16. storočí. Názov Hradová je živý doteraz.

Výstavbou opevnenia mesta Košíc v rokoch okolo 1260 až 1290 vznikol vretenovitý typ mesta, ktoré bolo treba uzavrieť dvoma hlavnými bránami. „Horná brána“ uzatvárala vchod do mesta na sever, „Dolná brána“ na juh. Na západe bola vybudovaná tzv. „Hnilná brána“, na východe „Maľovaná“ a „Mlynská brána“.

Dodnes sa zachovali viditeľne časti hradových múrov na mnohých uliciach najznámejšie napríklad Katova bašta a Mlynská bašta – pretože v ich priestoroch zriadili prvé mestské manufaktúry.

Obdobie Košíc ako významnej fortifikačnej pevnosti ukončilo oslobodenie Budína a Pešte kedy započal postupný úpadok mestského opevnenia. v roku 1783 sa v Košiciach zastavil sám cisár Jozef II. a v jeho sprievode bol aj známy fortifikačný odborník Carlo Anselmo Pelegrini, stavitel pevnostného mesta Terezín. Na žiadosť košického richtára povolili započat odstraňovanie hradieb. Odstránili sa viaceré úseky hradieb, aby sa dali ulice vyviesť von z mesta.

Od roku 1838 až do príchodu železnice fungovala pravidelná dostavníková linka do Pešti a Prešova. V roku 1860 prišiel prvý vlak do Košíc od Miškovca (Miskolc), kde trať nadväzovala na železnicu do Pešti cez Nyíregyházu a Debrecín. V tom istom roku sa spustila aj časť strategicko-košicko-bohumínskej železnice v 33 kilometrovom úseku Košice – Kysak – Prešov. Mala prepravovať lacné uhorské poľnohospodárske produkty do západnej časti monarchie a umožniť kvalitné spojenie tunajšej banskej oblasti so sliezkym uhoľným revírom. S Tokajom mesto spojila železnica v roku 1873. Zvýšený nápor cestujúcej verejnosti pôvodná budova Potiskej železnice nevládala, preto ju v roku 1896 doplnila nová neorenesančná železničná stanica (zbúraná v 70. rokoch 20. storočia).

1841
Plán inžiniera Otta je jedným z najvýznamnejších zdrojov vedomostí o tom ako Košice v minulosti vyzerali

Mapa z 19. storočia, tzv. Homolkov plán, je vidieť, že historické jadro mesta je zo severu, západu a juhu obkolesené nezastavanými plochami, ktoré vznikli na mieste zbúraného opevnenia a sypaných priekop. Sú to zárodky námestí Františka Jozefa – Ferenc József tér (dnes Maratónu mieru) a Erzsébet tér – Alžbetínske nám. (dnes Osloboditeľov) ako aj širokej Rákócziho okružnej – Rákóczi körút (dnes Moyzesovej) s alejou. Za nimi stoja predmestia Košíc - huštáky. Na východnej strane zas zástavba končí Mlynským náhonom, za ktorým stojí už len železničná stanica a vtedajší Kertész tér, zárodok dnešnej ul. Masarykovej.

O niečo viac ako 30 rokov sa zrealizovali napríklad pretvorenie lúky pred stanicou na park, pretvorenie voľných priestranstiev na juhu a severe v námestia a z veľkej časti zastavanú západnú stranu Rákócziho okružnej verejnými budovami. Mesto je teda zrastené s niekdajšími predmestiami a zároveň plošne rozšírené po celom svojom obvode. Nápadným rozdielom je aj množstvo kasární a vojenských objektov, ktoré za ten čas pribudli a vtačili mestu nový charakter posádkového mesta – sídla okruhového veliteľstva.

Mesto vypisuje na reguláciu mesta začiatkom leta 1917 celoštátnu anonymnú ideovú urbanistickú súťaž. I. cena bola udelená dvojici autorov László Warga a Jenő Lechner. V ich návrhu je mesto zónované na zónu so zástavbou kompaktnou, polokompaktnou a voľnou. Zástavba sa rozvíja smerom k okrajom mesta. „Lepšie štvrte“ na bývanie navrhuje na severe mesta, na juhu potom v blízkosti priemyselných plôch bývanie pre robotníkov. Navrhuje plochy obytnej zástavby aj na dnešnej Terasa. Svahy pod Terasou sú plochami systému zelene, ktorý formou parkov alebo alejí pozdĺž ulíc obkolesuje centrálnu časť mesta z troch strán. Pozoruhodný je návrh občianskej vybavenosti, komplex technickej univerzity zhruba v mieste dnešnej FNsP, fakultnej nemocnice s poliklinikou, na vyvýšenom mieste na Terasa, vedecká univerzita na severnom okraji mesta v osi Hlavnej ulice. Okrem toho plán určuje zóny továrnske, plochy železnice, zeleň a vodné plochy a dôležité verejné budovy. V rámci dopravy sú navrhnuté električkové trate a výškovo osadené podchody pod železničnou traťou. Nijak nie je navrhnuté napojenie mesta na dopravnú infraštruktúru vyššieho rádu. Zaujímavosťou je navrhované splavenie Hornádu pomocou plavebného kanála. Ten mal byť jedným z hnacích motorov rozvoja mesta. Plán avšak nebol realizovaný.

V období I. ČSR. bola postavená štvrť Malá Praha na už založenej Letnej ulici, dôstojnícke bytové domy pri Katovej bašte na pozemkoch určených pre budúce múzeum, rodinné vilky a bytové domy poštových zamestnancov v tzv. úradníckej štvrti na severe, kde boli ulice vytýčené ešte v predvojnovom čase). Areal technickej univerzity bol založený v severnej časti mesta a vznikol ako dodatočné využitie objektov po výstave východ ČSR v r. 1938, taktiež v rozpore s Wargovým plánom.

V novembri 1958 uznesením vlády ČSSR bolo rozhodnuté o výstavbe VSŽ, Východoslovenské železiarne. Miesto pre nový závod bolo vybraté na základe vyhľadávacej štúdie spomedzi 19 lokalít na východnom Slovensku.

Stavebníctvo zaznamenalo technologický posun k priemyselnému a k typizácii na báze veľkopanelovej montáže domov. Rozmery typizovaných obytných domov narástli a to všetko malo vplyv aj na urbanistické riešenia. Nový smerný územný plán znamená definitívny odklon od tvorby mesta formou tradičných ulíc a námestí a znamená nárast merítka, tvorbu monofunkčných zón, rozvojenie zástavby, zánik ulice a jej spoločenskej funkcie a jej nahradenie neurčito ohraničeným priestorom, v ktorom je oddelená pešia doprava od motorovej a v ktorom je na pohľad množstvo zelene, v skutočnosti však len „zvýškových plôch“ bez jasnej funkcie. Najdôležitejším počínom realizovaným na základe tohto územného plánu je Nové mesto, čiže košická Terasa, dnes dôležitá zložka identity mesta ďalej sídliska Solovjevova, Mier a Mlynský náhon od architekta Ladislava Greča.

Revízia územného plánu Košíc, ktorej autorom sa stal Ladislav Greč v roku 1967. Revízia prichádza s novými rozvojovými plochami na východ od starého mesta, Ťahanovce, Magnezitka, Furča, Košická Nová Ves, nad Jazerom a Krásna. Smerný územný plán z roku 1961 má za sebou úspešnú bilanciu. V období jeho platnosti sa zrealizovali v zmysle návrhu VSŽ s výkonnou električkovú rýchlodráhou do Košíc a paralelnou expresnou cestou a v podstate celý západný obvod mesta, ďalšie obytné súbory na severe a severovýchode mesta nad rámec smerného plánu sídlisko Nad jazerom. Neúspechom plánu je, že sa Kuzmányho sídliskom zastavali plochy pod východnými svahmi Terasy, pod ktorými mala viesť expresná komunikácia spájajúca sever mesta od amfiteátra po Moldavskú cestu. Chýbajúca komunikácia v smere sever – juh bola nahradená inou, vedenou v trase zrušeného Mlynského náhonu a obrala mesto o charakteristický prvok jeho obrazu.

1965

1971

sprava
 1917
 prvá návrh územného plánu
 Košíc vypracovaný autormi
 László Warga a Jenő Lechner
 1912
 vydaná v štátnej tlačiarňi
 v Budapešti je jedným z
 najhodnotnejších zobrazení
 mesta Košice

Dnes už neexistujúca neorenesančná železničná stanica

Štefániková ulica nad Mlynským náhonom

Priebeh pracie pri zatrubňovaní a vypúšťaní náhonu

Sídlo daňového úradu s výhľadom na potok

Bývalý hotel centrum s výhľadom na Mlynský náhon

Jakobov palác a čirkovanie na náhone

Alžbetina ulica smerujúca k prístedu Domu sv. Alžbety

Riešené územie ●
Územie brehu Hornádu ●
Voda ●

Košice sú umiestnené na dne Košickej kotliny vyhlbenej riekou Hornád. Mlynský náhon ako jeho najväčšie rameno bol určujúcim prvkom v priebehu vývoja Košíc zatiaľ čo Hornád slúži skôr priemyselnému využitiu neskôr rekreačnému. Brehy Hornádu preto vnímam skôr ako prírodné a brehy Mlynského náhonu ako mestské preto som si pre svoju štúdiu vybrala brehy potoka miesto Hornádu.

m_1: 35 000
sever

- Líniové bariéry ●
- Uzavreté ateály ●
- Voda ●

Jedným z kľúčových skutočností v území sú bariéry. V okolí brehov ide najmä o líniové bariéry železničných tratí, železničného depa a namáhaných dopravných tahov. Plošnými bariérami sú priemyselné či výrobné areály.

Bariéry v území

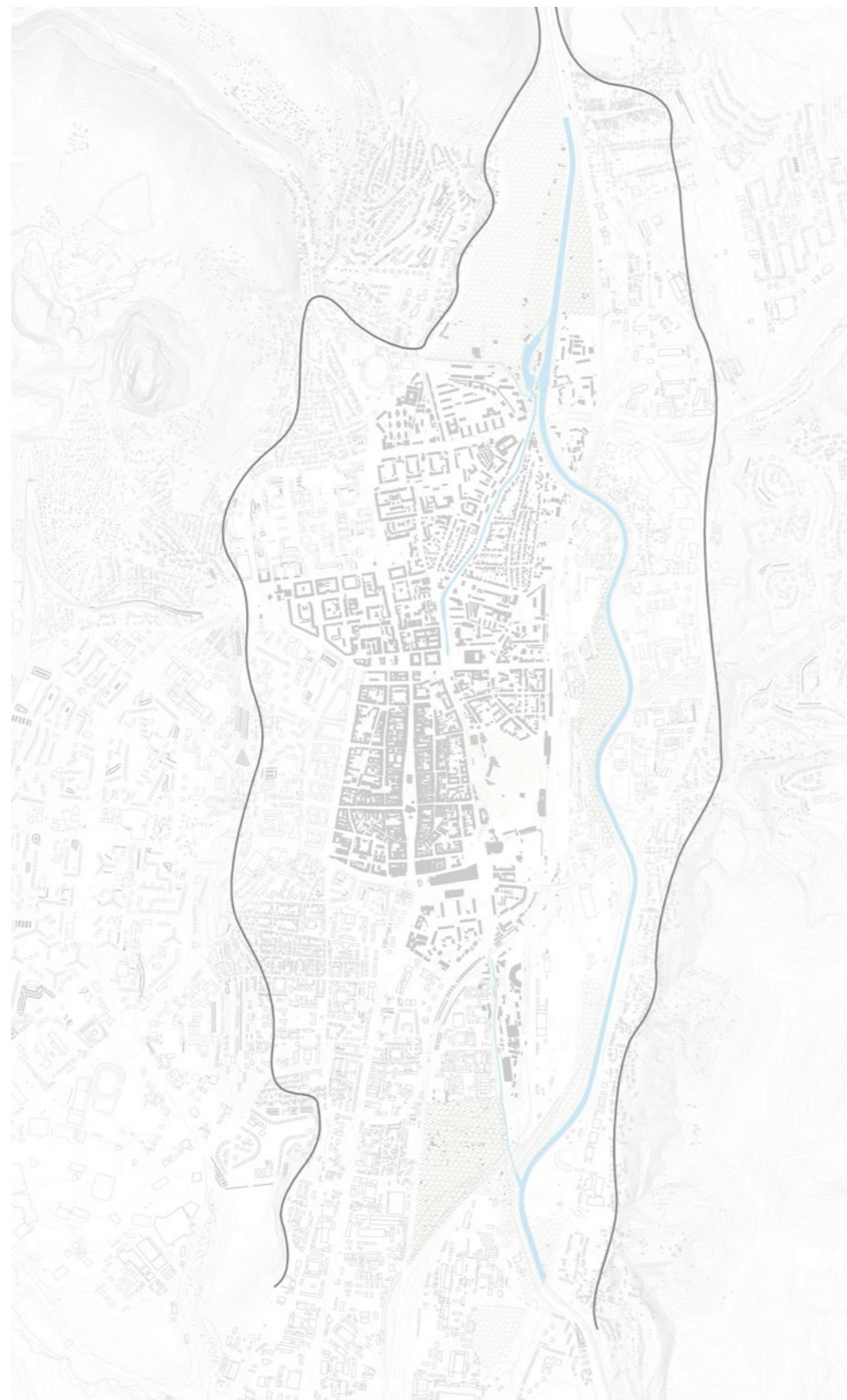
- Rýchlostné cesty ●
- Cestná doprava ●
- Kofajová doprava ●
- Cyklostezky ●
- Zastávky hromadnej dopravy ●
- Voda ●

Doprava

- Masív kotliny ●
- Vodné toky ●
- Hodnotná zeleň ●
- Zhodnotená zeleň ●
- Degradovaná zeleň ●

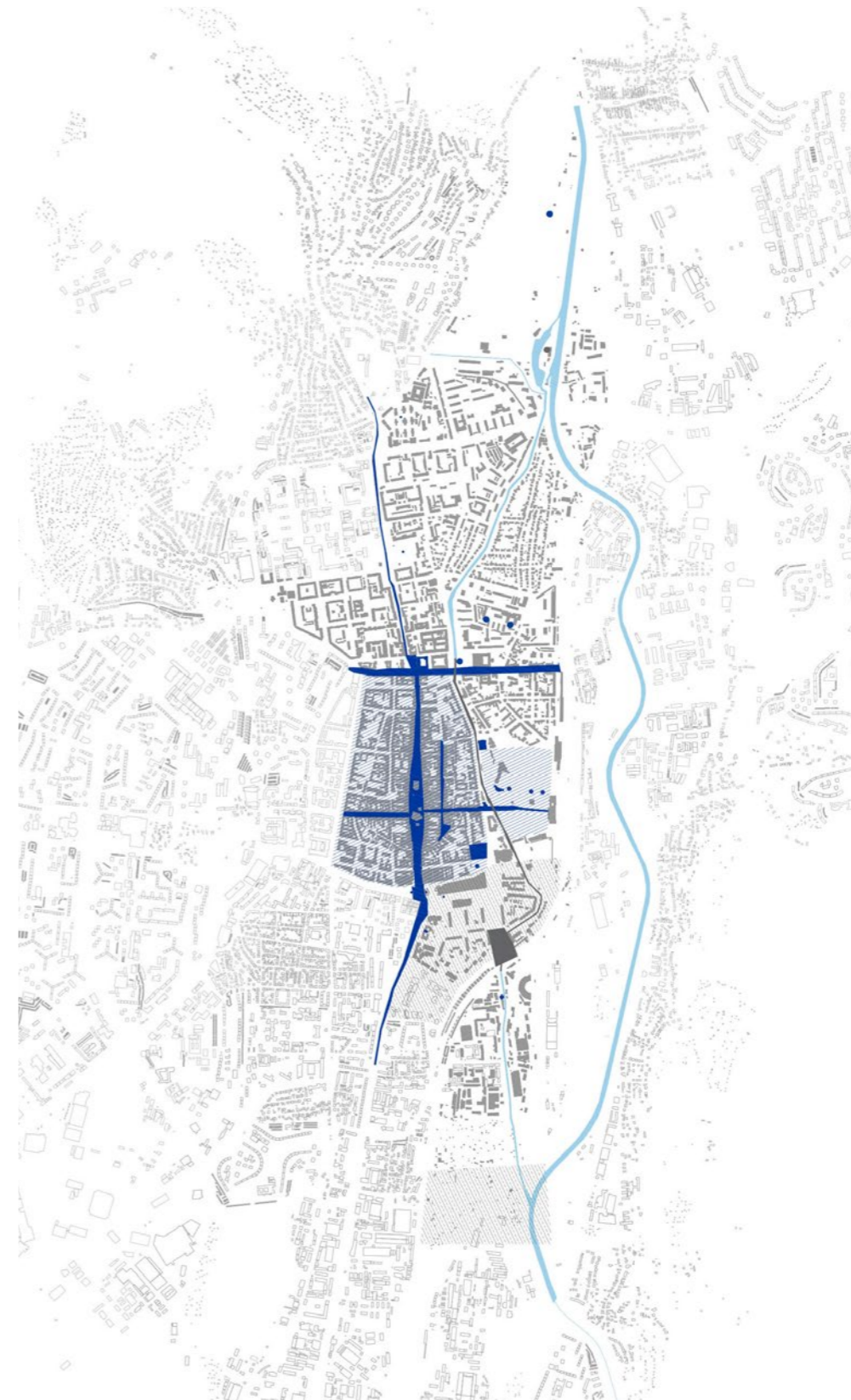
Prírodné pomery Košíc určujú masív kotliny a tok Hornádu. Potok alebo rieka nie je len vodný tok vymedzený hranami navigácie ale je to komplexný priestorový celok. Prítomnosť vody v rôznej miere ovláda priestor v jeho okolí. Jej vzájomný rámec je vymedzený geomorfológiou terénu, tvorený svahom a údolnou nivou. Brehy vnímame ako plochu, územie v nive rieky. Charakter územia sa pozdĺž vodného toku premieňa.

Krajinné prvky

m_1: 35 000
sever

- Existujúce historické prvky - body, línie, územia ●
- Zaniknuté historické prvky - body, línie, územia ●
- Voda ●

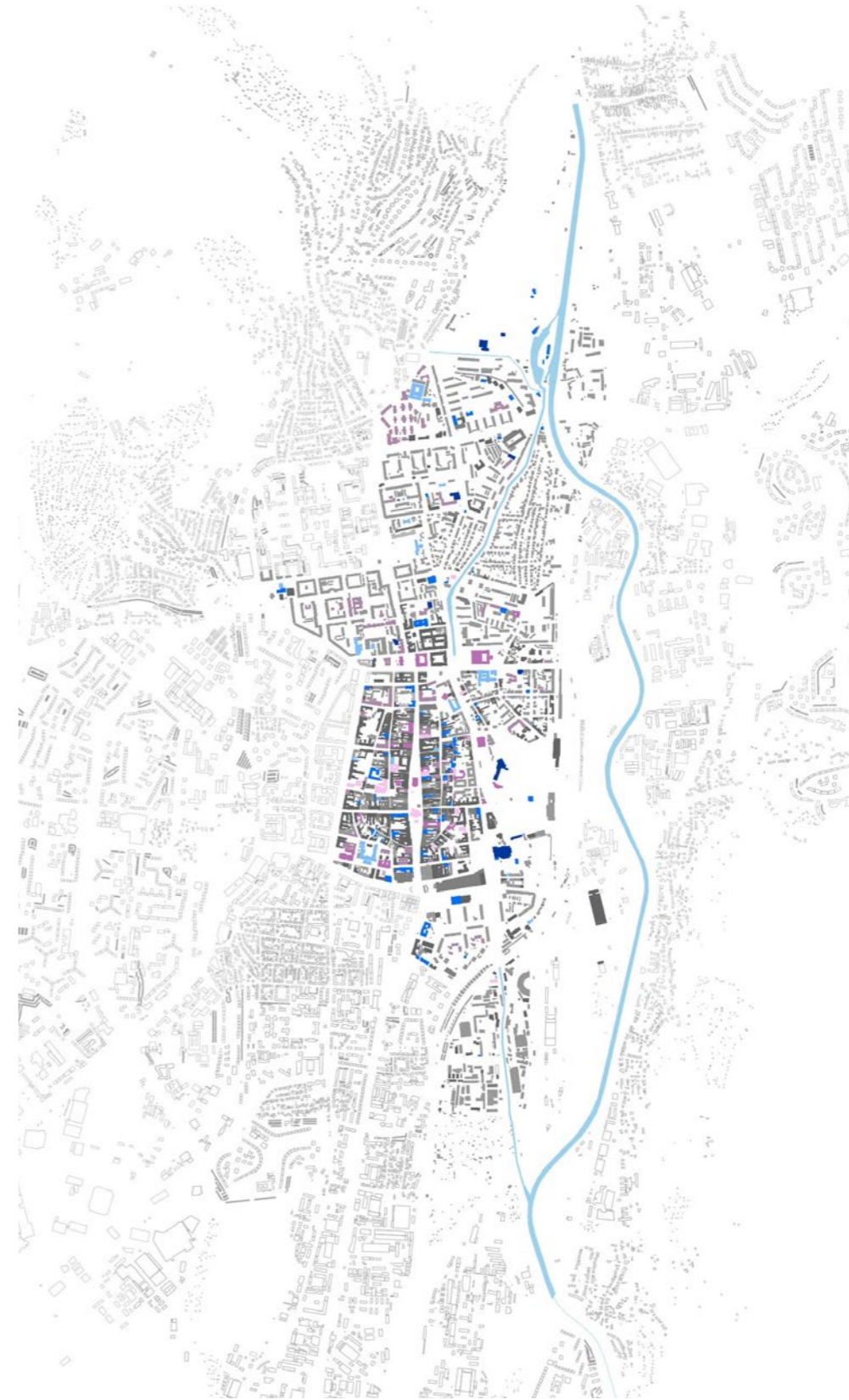
Historické prvky

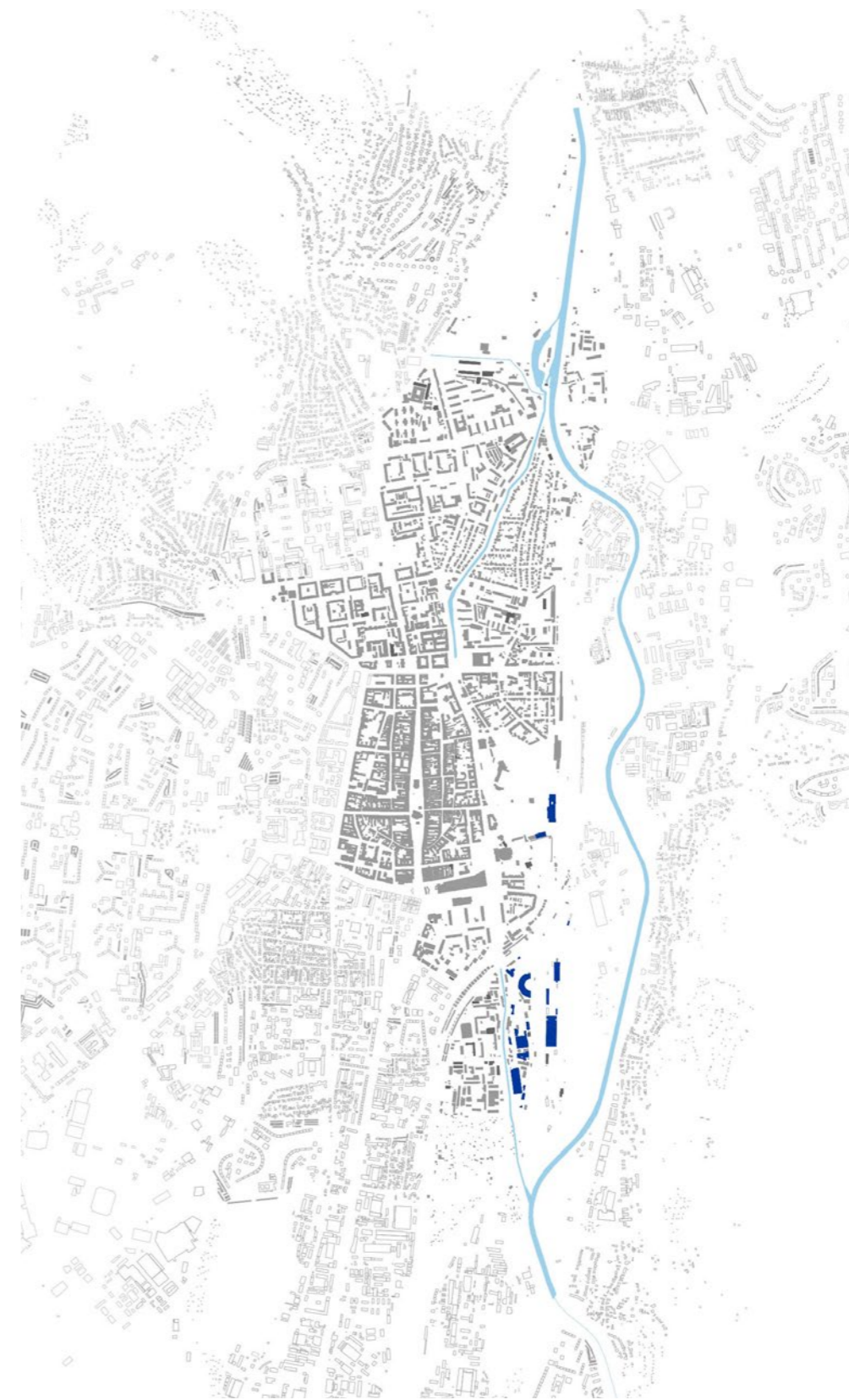
m_1: 35 000
sever

- Dlhodobé ●
- Krátkodobé ●
- Voda ●

- Obchod ●
- Školstvo ●
- Šport ●
- Kultúra ●
- Naboženské stavby ●
- Administratíva ●
- Zdravotníctvo ●
- Správa ●
- Voda ●

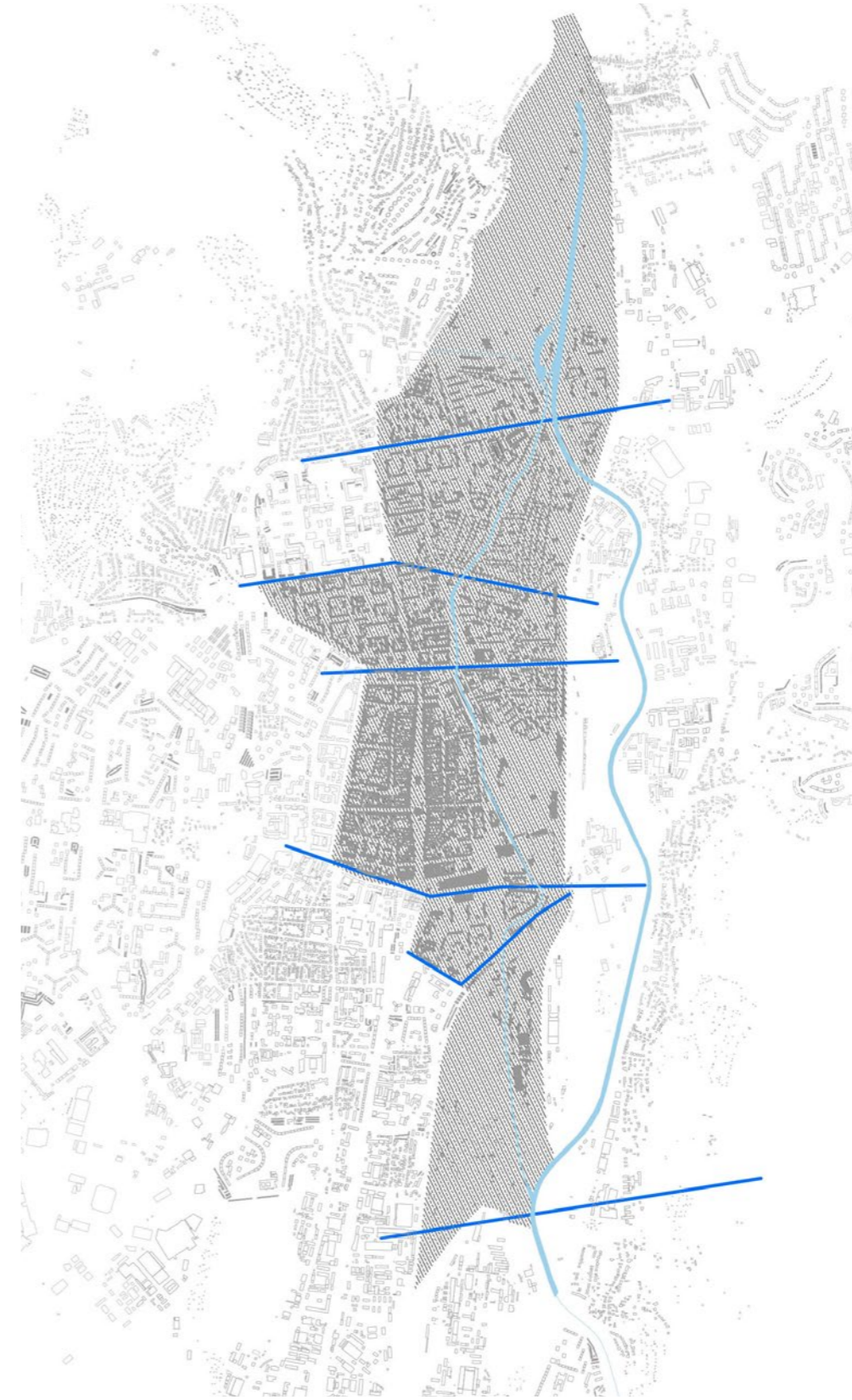
- Výroba ●
- Doprava ●
- Voda ●

m_1: 35 000
sever

- Rekreácia ●
- Kultúrne ●
- Vzdelávacie ●
- Športové ●
- Správne ●
- Náboženské ●
- Voda ●

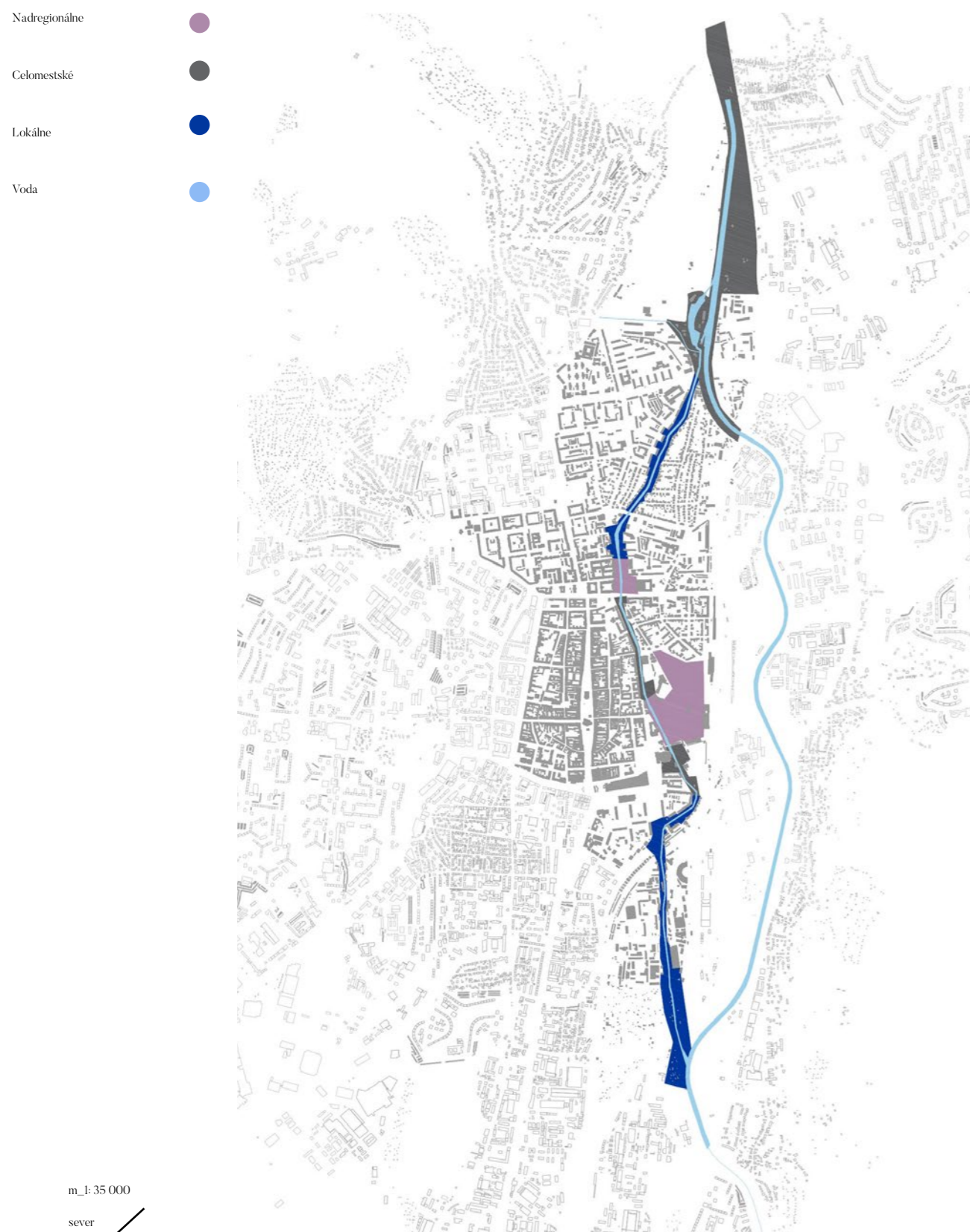
m_1: 35 000
 sever

m_1: 35 000
sever

Rozdelenie brehov Mlynského potoka na základe zástavby, historických súvislostí, prírodných podmienok a mestských vzťahov. Od severu je oblasť prímestského parku Anička, obytná štvrť Ťahanovské riadky, nasleduje oblasť Mlynskej bašty a druhá časť existujúceho toku Mlynského potoka. Južnejšie je časť historického centra kde potok zanikol rovnako ako aj v časti zaniknutého Mlynského námestia. Posledným úsekom je oblasť Dobyťčieho trhu.

Rozdelenie brehov Mlynského náhonu

Na základe urbánneho charakteru rozlišujeme tri vzťahové roviny mesta a brehov vodného toku. V hlavnom pláne sú budovy prevažne tvoriace bloky, v ďalšom pláne solitéry, ktoré určujú hranicu náplavky. Hlavnému plánu predstupujú objekty na základe potreby kontaktu s vodou napríklad objekty elektrární, mlynov, mostov či plavární. Plán v pozadí vytvárajú dominanty.

Košice ako mesto postavené pri potoku s ním spolupracovalo do svojho vzniku, napájal priekopu, neskôr poháňal mlyny. Keďže tento potok sprevádzal celú históriu Košíc až do okamihu, kedy moderna ustúpila jeho význam futuristickým predstavám o nadvláde človeka v automobile, zaslúži si dôstojné verejné priestory v jeho okolí. Priestranstvá okolo potoka delím na „nadregionálne významné“, „celomestsky významná“ a „lokálne významné“.

Ako nadregionálne priestranstvá označujem priestor v okolí rieky, ktoré naväzujú na širšiu sieť verejných priestranstiev, ktoré majú historický význam, súvisia s historickými či pamätnými udalosťami, osobami. Sú nositeľmi štátnosti, duchovného významu, umenia a vzdelanosti a ich význam presahuje hranice mesta.

Ako celomestsky významné priestranstvá v okolí potoka sú tie, ktoré slúžia širokej škále aktivít obyvateľov mesta. Sú súčasťou významných tried, ulíc námestí či parkov.

Lokálne významné priestranstvá pri potoku slúžia predovšetkým obyvateľom mestskej časti či lokality. Ich význam spočíva najmä v sprostredkovaní každodenných aktivít obyvateľov. Určujú priestorový rámec pravidelným aktivitám ako farmárske trhy či voľnočasové aktivity.

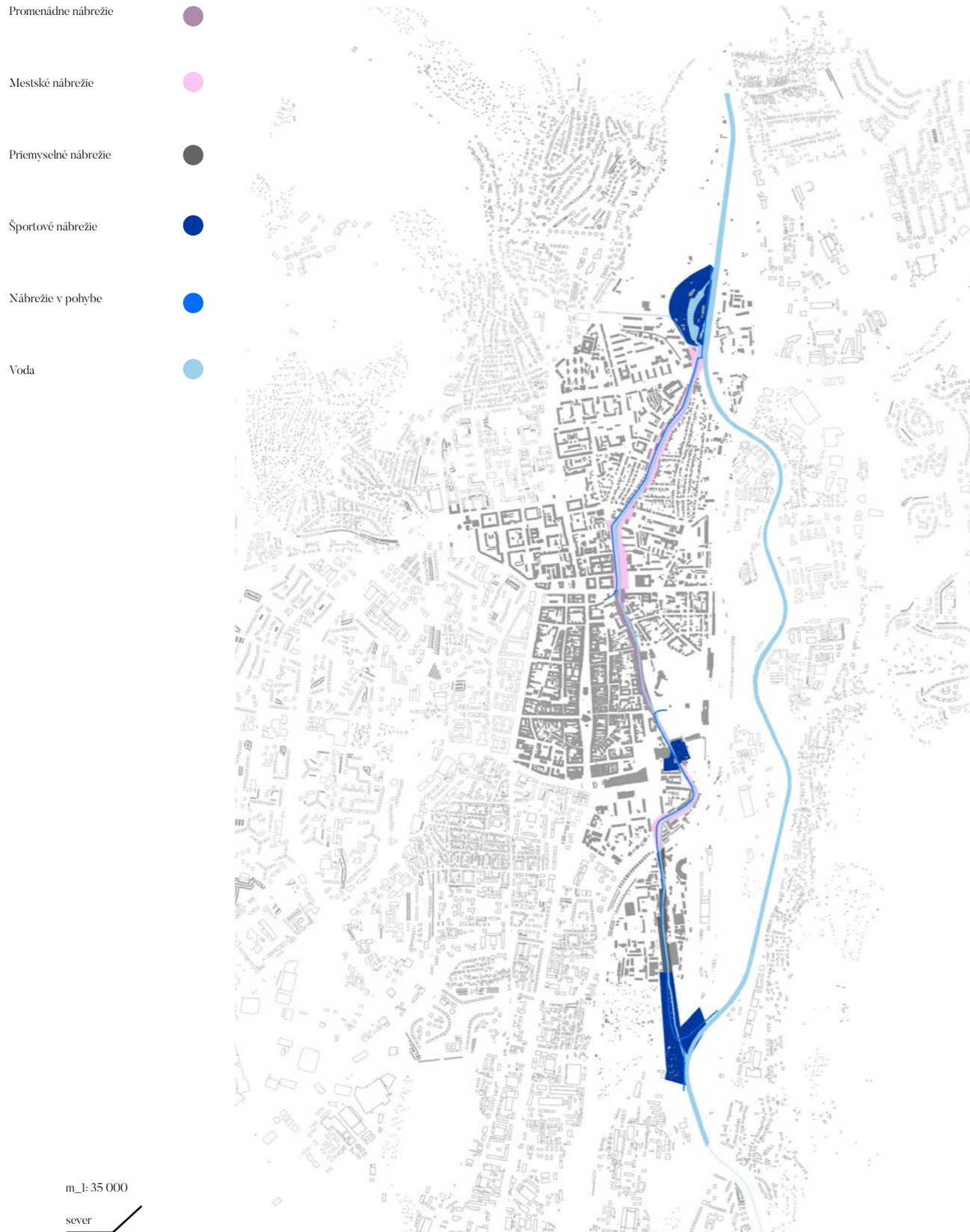
Hranica brehu ●

Voda ●

m_1: 35 000

sever ↗

Vymedzenie brehu

Promenádné nábrežie

Reprezentatívna atmosféra z dôvodu blízkosti historického centra a predpriestorov významných budov. Užívané košickými mešťanmi rovnako ako aj návštevníkmi. Prostredie prispôsobené predovšetkým pešiemu pohybu korzovaniu, promenádam doplnené o atraktívne výhľady, priehľady, stromoradia a kvalitný mobiliár. Verejný priestor môže byť dejiskom verejných kultúrnych akcií, benefičných akcií či rôznych akcií reprezentujúcich štát, mesto či mestskú časť.

Mestské nábrežie

Civilný verejný priestor užívaný predovšetkým lokálne v každodennom živote obyvateľov. Priestor usposobený pre pohyb peší, na bicykli i mestskou dopravou a s vhodnou náväznosťou na okolité verejné priestory. Vybavený kvalitným mestským mobiliárom usposobené na lokálne akcie ako napríklad farmárske či vianočné trhy.

Priemyselné nábrežie

Prispôbené pohybu ťažkých strojov áut či vlakov. Kvalitné bezpečnostné opatrenia, zábrany, zábradlia, móla, úvazy zabezpečujúce bezpečný pobyt v okolí hál či rušňového depa. Môže obsahovať priestory pre pravidelné akcie, trhy či tematické výstavy strojov, vlakov či výroby.

Športové nábrežie

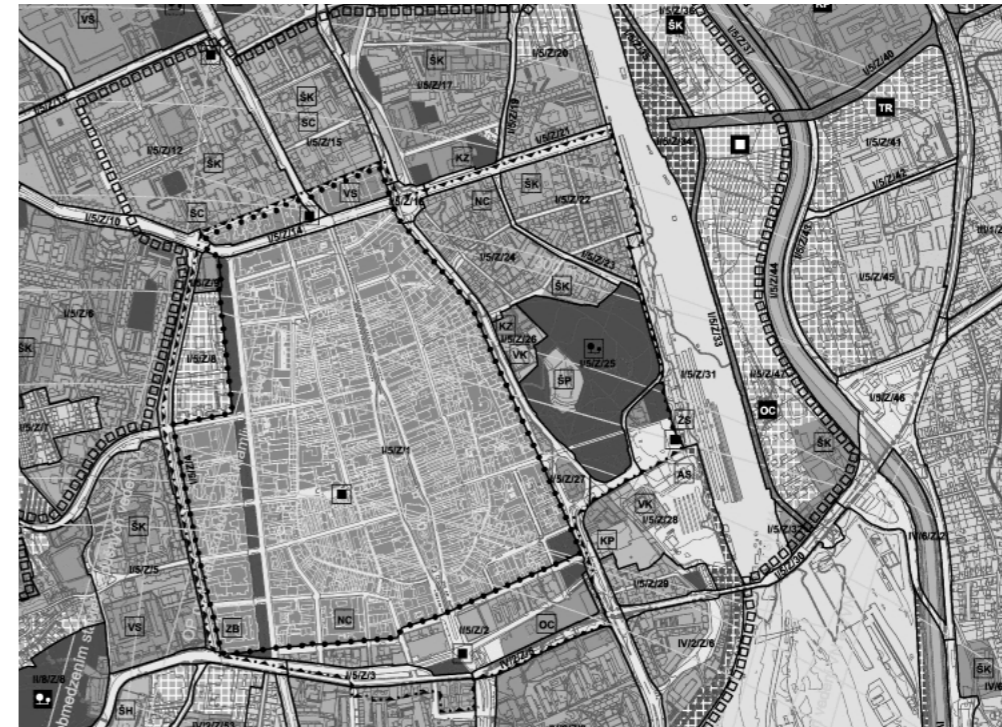
Špecifický druh nábrežia usposobený rôznym druhom pohybu ako beh, cyklistika, kolieskové korčule....Prostredie slúžiace multigeneračne všetkým obyvateľom mesta. Naväzuje na priľahlé športoviská, prímestské parky či cyklotrasy. Vhodne doplnené o gastro služby, klubovne, komunitné centrá. Uspôsobené na organizovanie športových, edukačných, záujmových akcií pre koly či krúžky.

Nábrežie v pohybe

Špecifický druh nábrežia prispôbený kvalitnému a pohodlnému pohybu najmä na bicykli či pešo s dobrou náväznosťou na dopravu v širšom okolí.

m 1: 35 000

sever

2018

Varianta zmeny územného plánu Košíc počítá s vytvorením severo južnej spojnice za železnicou, ktorá by prebrala časť provozu na ulici Štefánikovej, ktorý bráni návratu vodného toku.

1

|

Voda v meste

|

Potenciál brehov Mlynského náhonu

Prímestský park na ľavom brehu Hornádu s rozlohou 50 ha je jedným z najväčších prírodných parkov Košíc, ktorý funguje už od 19. storočia. V 14. storočí tu existovali Gajdovy kúpele. Park je aktívne využívaný obyvateľmi z celých Košíc známy najmä športovým využitím. Juhu dominuje jazero Ryba. Do Mlynského potoka sa v týchto miestach vlieva Čermelský potok.

Silné stránky

prírodné a kultúrne hodnoty prímestskej krajiny
krajinná diverzita (lúky, rieka, lesy, jazero)
napojenie na okolité krajinné celky za Košicami
cyklotrasa smerom na sever, športové využitie
minerálny prameň
silné väzby Košičanov na park Anička
športové aktivity, kúpalisko, vodácky klub
severo-južná orientácia územia, východ a západ slnka vytvára krásne scenérie medzi stromami a vodným tokom

Slabe stránky

slabé väzby s brehmi Hornádu, chýbajúce spojenie s druhým brehom Hornádu
slabá údržba komunikácií a vodných plôch, osvetlenie
slabá prestupnosť územím aj vodnými tokmi

Príležitosti

zlepšenie rekreačného využitia územia
posilnenie športovej funkcie parku (tenis, cyklo...)
blízkosť Hornádu a lodenice umožňuje doplnenie športovej funkcie o splavovanie, kanoe, člňky
rozľahlá prírodná krajina na rozhraní mesta a krajiny
možnosť prepojenia náplavky Mlynského potoka a Hornádu, zapojenie do siete trás popri Hornáde

Hrozby

nekontrolovaná zástavba z juhu
budovaná zástavba a dopravné trasy bez kontaktu a napojenia na park
zanedbaná údržba
budovanie výrobných hál, skladísk za mestom, okliešťovanie prírodnej krajiny mesta

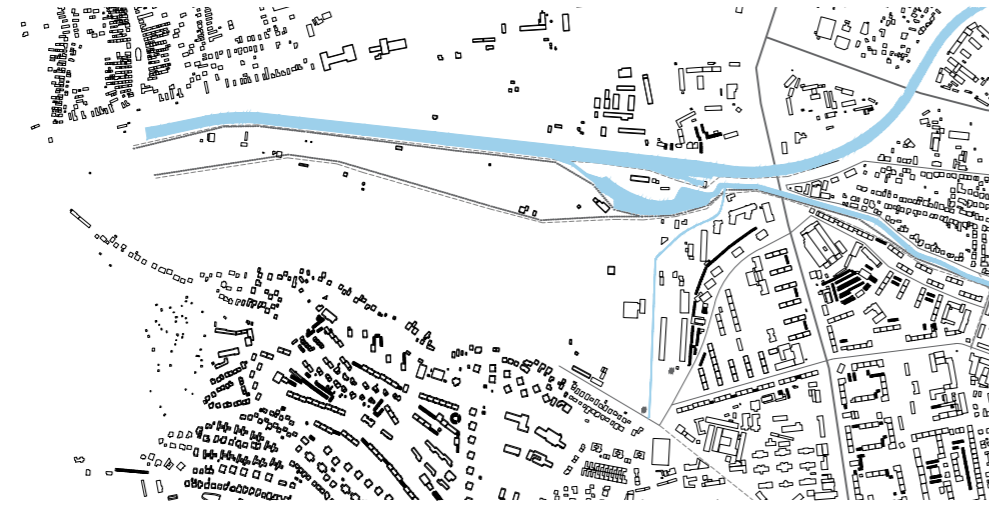
- Bloková zástavba
- Sídľisková zástavba v zeleni
- Prírodné prostredie
- Športový areál

Zástavba

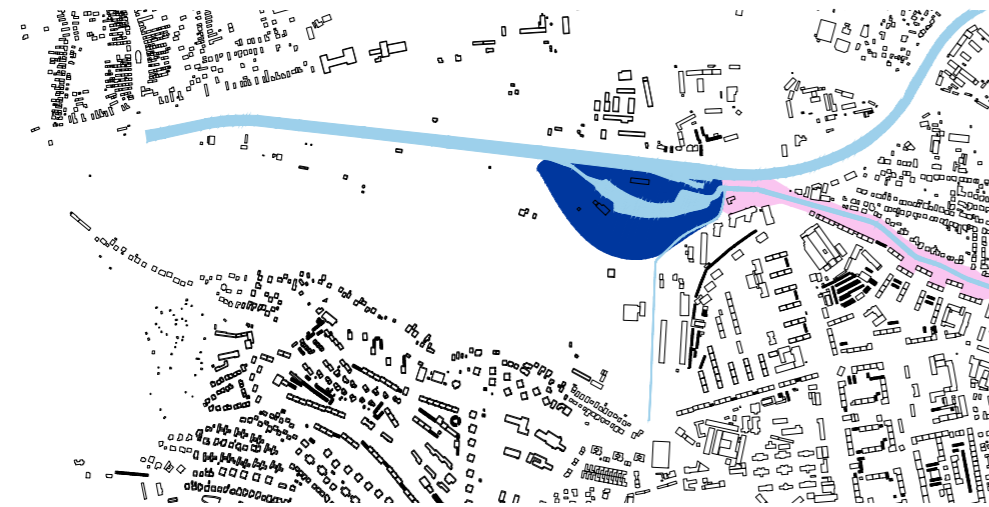
- Hlavné komunikácie
- Významné skľudnené komunikácie
- Cyklotrasy
- Pešie trasy
- Zastávky hromadnej dopravy

Mobilita

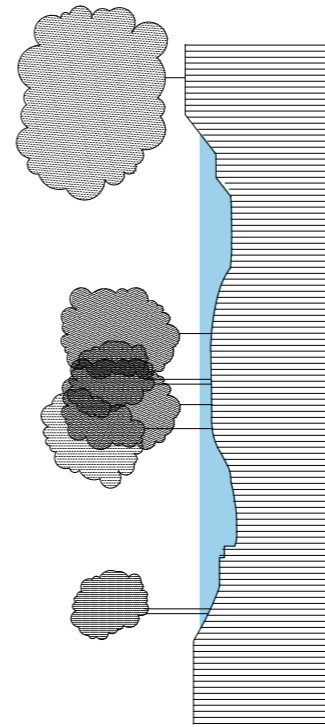

- Promenádné nábrežie
- Mestské nábrežie
- Prímyselné nábrežie
- Športové nábrežie
- Nábrežie v pohybe

Charakter brehu

m 1: 20 000
sever

Isar, Mníchov, Nemecko | Malá Řička, Stromovka, Praha | Prc de la Seille, Metz, Francúzsko

Stabilizovaná obytná oblasť bytových domov a viliek z prelomu 19. a 20. storočia. Hraničiaca s priemyselným areálom a železnicou na východe. Oblasť so zachovalým tokom Mlynského náhonu a výraznou väzbou na neho.

Silné stránky

širšie centrum, dochádzková vzdialenosť do centra
zachovalá hodnotná zeleň, vzrostlé stromy
biodiverzita, vodné živočíchy, vtáctvo
vodný prvok
silná atmosféra lokality
silné občianske cítenie obyvateľov, záujem o mestské dianie
dobrá prístupnosť územím

Slabe stránky

vzťah vodného prvku a verejného priestoru
bariéry medzi hladinou a verejným priestorom, obmedzený prístup k vode
slabá údržba, nízke osvetlenie, nedostatočné bezbariérové riešenia verejných priestranstiev
slabá vybavenosť
znečistenie vodného toku

Príležitosti

posilnenie vzťahu medzi vodou a verejným priestorom
možnosť prepojenia cyklostezkou v smere sever juh
napojenie prímestského parku Anička na cyklostezky vedúce centrom
cíp ulice Hlinkovej a Študentskej
blízkosť brehov Hornádu
možnosť určovať výšku hladiny Mlynského náhonu
možnosť udržiavať čistotu vodného toku prírodnými systémami koreňov vodných rastlín žijúcich v potoku

Hrozby

priemyselný park na západe
neuvážené úpravy brehov Mlynského náhonu
pravidelné vypúšťanie Mlynského náhonu
silný dopravný provoz Národnej triedy
zlý stav technických prvkov na vode Mlynského náhonu (upchané odpadkami, zanedbaná údržba, hrozba pre živočíšstvo)

- Bloková zástavba ●
- Sídlisková zástavba v zeleni ●
- Prírodné prostredie ●
- Športový areál ●

Zástavba

- Hlavné komunikácie —
- Významné skľudnené komunikácie —
- Cyklotrasy - - -
- Pešie trasy ·····
- Zastávky hromadnej dopravy ●

Mobilita

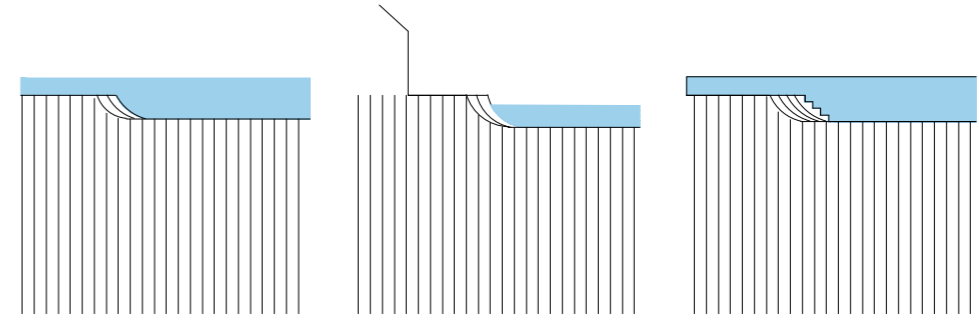

- Promenádné nábrežie ●
- Mestské nábrežie ●
- Priemyselné nábrežie ●
- Športové nábrežie ●
- Nábrežie v pohybe ●

Charakter brehu

m 1: 20 000

Rhone, Lyon, Francúzsko | Isar, Mníchov, Nemecko

Územie v tesnej blízkosti historického centra. Zastavané po zbúraní hradieb v 20. storočí. Súčasťou je brownfield bývalej tabakovej továrne, dnes obsahuje kultúrno spoločenský hub, Tabačku. Nachádzajú sa tu budovy celomestského významu ako napríklad hlavnú pobočku mestskej knižnice, kultúrne centrum Jambo, hotel Jasmin alebo spomínanú Tabačku či Východoslovenské múzeum. V území sa nachádza časť zachovanej časti toku Mlynského náhonu.

Silné stránky

rozvoj kultúrneho života
 dochádzková vzdialenosť do centra
 inštitúcie celomestského významu
 funkčný vodný prvok
 biodiverzita, množstvo vzrostlej zelene, vtáctvo, promenáda okolo Mlynského náhonu
 rozvinutý mestský život, markety, bazáre
 silné občianske cítenie obyvateľov, záujem o mestské dianie

Slabe stránky

nekvalitné verejné priestory, neudržiavané komunikácie, chodníky
 silný automobilový provoz na Gorkého ulici
 bariéry v území, nedostatok priechodov cez vodu a dopravné tepny, nedostatočné bezbariérové riešenia
 zložitá križovatka na Štefánikovej
 vzhľad brehov, údržba, obmedzený prístup k vode
 nevyužívané plochy zelene bez kontroly kumulujú nežiadúce sociálne javy

Príležitosti

posilnenie vzťahu medzi vodou a verejným priestorom
 možnosť prepojenia cyklotrasou v smere sever juh
 napojenie prímestského parku Anička na cyklostezky vedúce centrom
 možnosť určovať výšku hladiny Mlynského náhonu
 možnosť expanzie kultúrnych inštitúcií na brehy Mlynského náhonu
 veľké priestorové rezervy možnosť zmien uličného profilu

Hrozby

neuvážené úpravy brehov Mlynského náhonu
 pravidelné vypúšťanie Mlynského náhonu
 zlý stav technických prvkov v Mlynskom náhone (zhybky, potrubie)
 rýchly a silný provoz na Gorkého ulici s nedostatkom priechodov a obmedzení rýchlosti

- Bloková zástavba ●
- Sídlisková zástavba v zeleni ●
- Prírodné prostredie ●
- Športový areál ●

Zástavba

- Hlavné komunikácie ==
- Významné skľudnené komunikácie —
- Cyklotrasy —
- Pešie trasy —
- Zastávky hromadnej dopravy ●

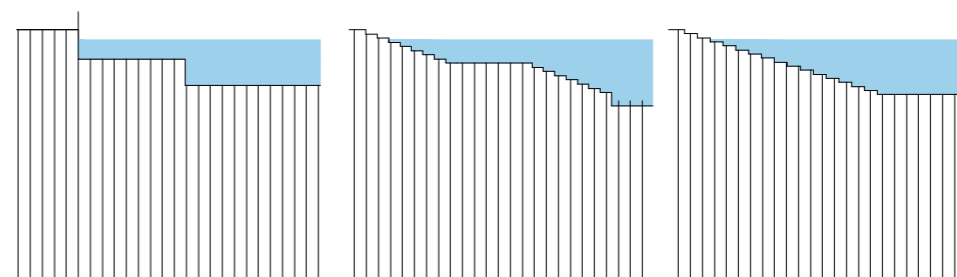
Mobilita

- Promenádné nábrežie ●
- Mestské nábrežie ●
- Priemyselné nábrežie ●
- Športové nábrežie ●
- Nábrežie v pohybe ●

Charakter brehu

m 1: 20 000

sever ↙

Isar, Mníchov, Nemecko

Rhone, Lyon, Francúzsko

Detail

Mlynská bašta

m_1: 35 000

sever

Historicky, kultúrne, ekonomicky, sociálne významné miesto východného Slovenska. Mesto založené pri ramene Hornádu zhruba v 13. storočí, ktorého blokovaná štruktúra sa rozvíjala do 18. storočia do zbúrania hradieb. Zástavba potom expandovala do jej okolia. V šesťdesiatych rokoch bol tok Mlynského náhonu v miestach ulice Štefánikovej odstránený a nahradený severo-južnou dopravnou spojkou. V osemdesiatych rokoch bola odstránená cestná doprava z najužšieho centra Hlavnej ulice a vznikla pešia zóna. V posledných rokoch širšie centrum zaznamenalo rozkvet kultúrnych a spoločenských inštitúcií, verejných priestorov.

Silné stránky

silný historický charakter
koncentrácia mestského života, pracovných miest, príležitostí i finančných zdrojov, celomestských i celoštátnych aktivít
turizmus
mestské, štátne inštitúcie
mestský park
pešia zóna, promenády, dobrá pešia dostupnosť kvalitné pešia spojenia, s výnimkou ulice Štefánikova a Hviezdoslavova
regulácia parkovania v centre prostredníctvom parkovacích zón

Slabé stránky

severo južná spojka v koryte Mlynského náhonu
chýbajúci vodný prvok zakorenený historický v území
neúmerné zastavovanie mestského parku súkromnými investíciami
nevhodné investície veľkokapacitných obchodných priestorov v úzkom historickom centre
slabá prestupnosť v oblasti železnice
odstraňovanie zelene za účelom umožnenia parkovania v blízkosti centra
množstvo mimoúrovňových prechodov cez Štefánikovú ulicu, nedostatočné bezbariérové riešenia

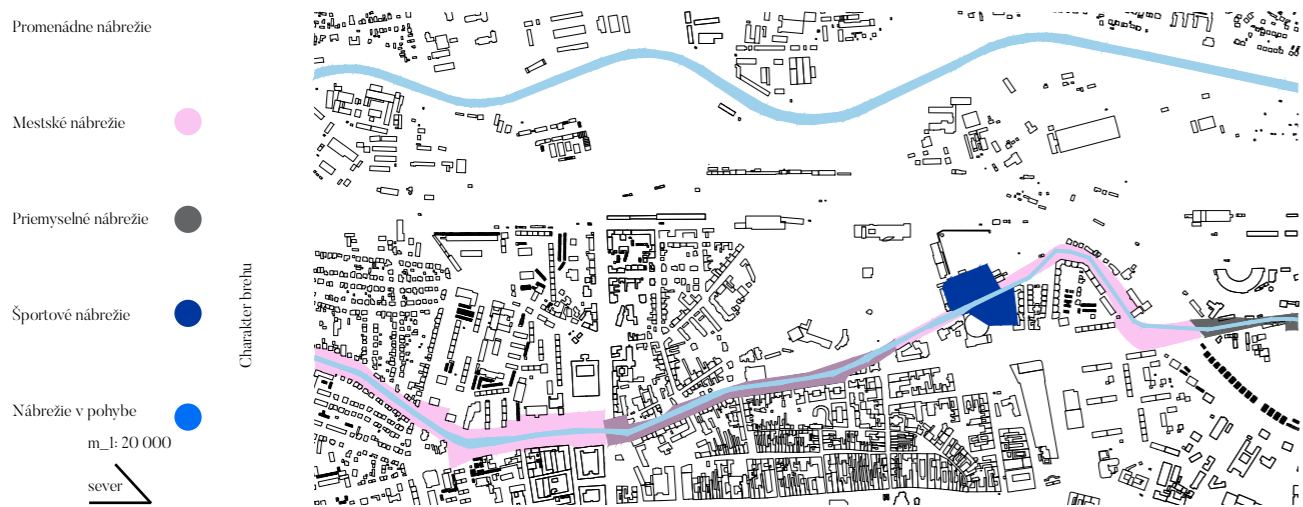
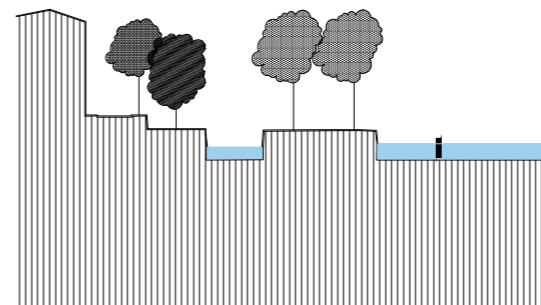
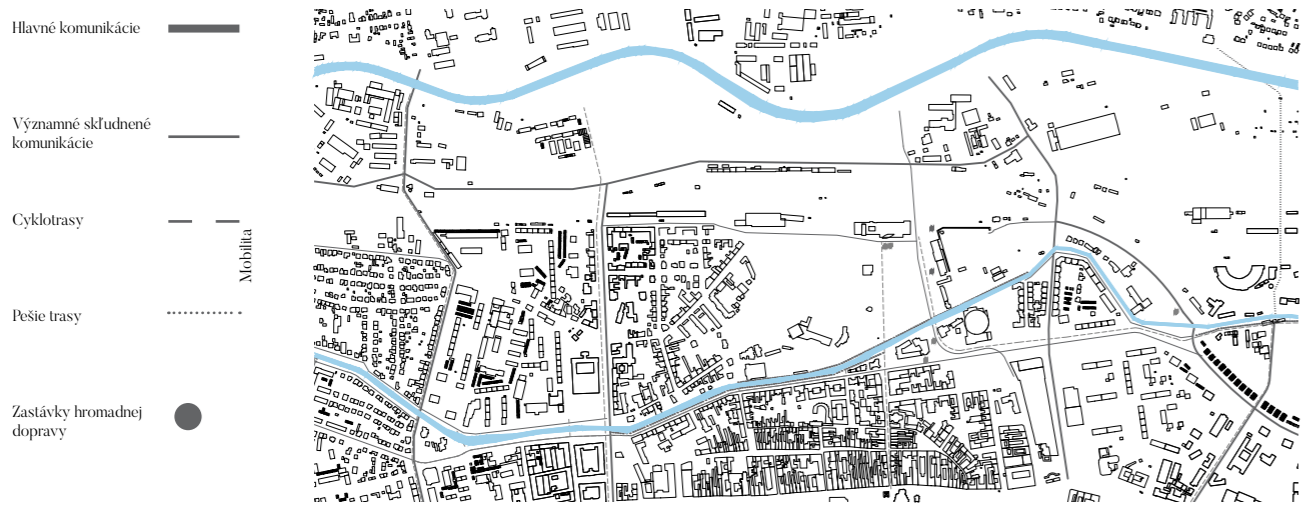
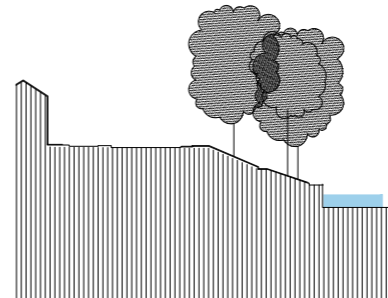
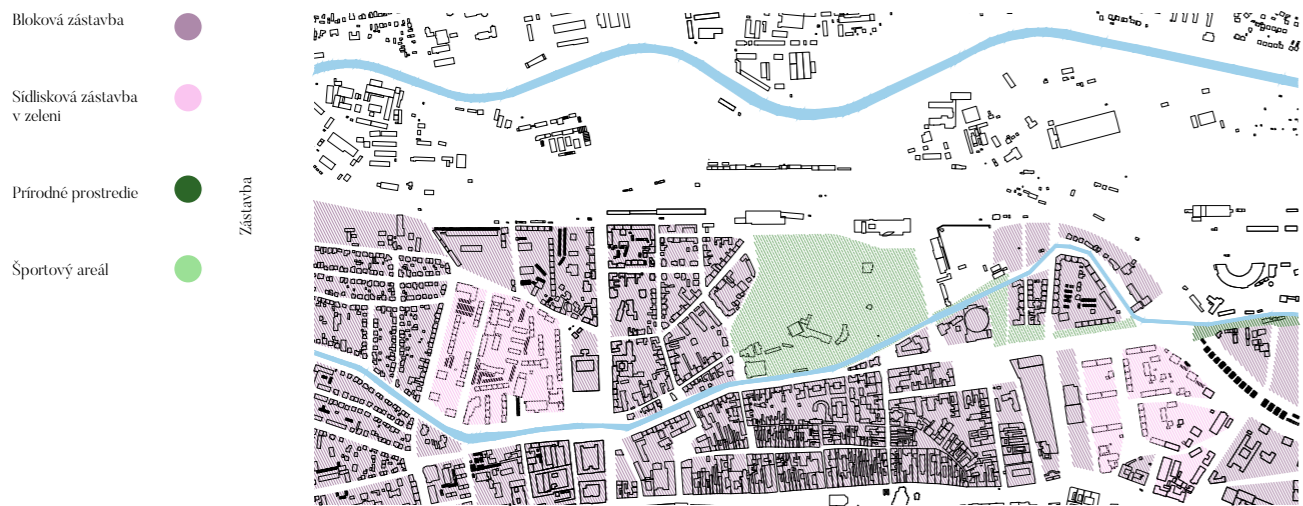
Príležitosti

existencia vody pod korytom Mlynského náhonu
možnosť využitia nevyužívaných pozemkov železnice
mestský park priamo susediaci s bývalým vodným tokom
osveta obyvateľov a ich záujem o dianie a postupy v rámci mesta

Hrozby

neuvážené investície, zastavovanie mestského parku
chýbajúci koncepčný plán výstavby
centrum križujú tranzitné cestné komunikácie nemestského charakteru (Palackého, Hviezdoslavova, Štefánikova), vytvárajú líniové bariéry, ktoré bránia prirodzenému prepojeniu potenciálnych zastaviteľných oblastí blízko centra (oblasť Mlynského námestia či Mlynskej bašty)

*Analýza sa zaoberá centrom v súvislosti s tokom Mlynského náhonu

Rašínovo nábreží Praha

Janáčkovovo nábreží, Praha

Prč de la Seille, Metz, Francúzsko

Staré mesto | Detail

Významné miesto už v ranných fázach vývoja Košíc. Susedilo s jedným z mlynov na Mlynskom náhone. Na námestí sa konali trhy. V 70. rokoch 20. storočia zaniklo v zástavbe spolu so strednou časťou Mlynského náhonu. Územie obsahuje nesúrodú zástavbu z konca 20. storočia. Rozhranie medzi priemyselnými stavbami, skladmi, telesom železničných koľají, administratívnych budov a bývaní v širšom centre.

Silné stránky

širšie centrum, dochádzková vzdialenosť do centra
dobré dopravné napojenie, autobusová a železničná stanica
zaujímavé priehľady do okolia, rušňového depa, či historického centra
výhodné usporiadanie ulice Jantárovej so zelenými pásmi
množstvo zelene v zástavbe

Slabé stránky

bariéry v území
priemyselné stavby
zanedbané verejné priestory
neudržiavané komunikácie, chodníky v zlom stave, parkoviská na nespevnených plochách
vizuálny smog, reklama
silné líniové bariéry v podobe Palackého ulice, železnice a ulice Jantárovej
zlá organizácia verejných priestorov, priestory pre smetné kontajnery v priestoroch chodníkov, zábrany pre chodcov
vodný tok Mlynského potoka zatrubnený pod ulicou Krivá
zanedbaná zeleň
nelegálne skládky odpadkov
skryté priestory a zákutia bez vizuálnej ochrany umožňujúce kumuláciu nežiadúcich sociálnych javov

Príležitosti

potenciál v existencii vodného toku pod ulicou Krivá
súčasť severo-južnej spojnice prostredníctvom vodného toku
dostatočne široké ulice pre usporiadanie verejných priestorov aj s vodným tokom
historický kontext

Hrozby

neuvážené investície
chýbajúci koncepčný plán výstavby
široké opustené územia železnice kumulujú negatívne sociálne javy
majetkové pomery
uprednostňovanie automobilovej dopravy pred pešou a cyklistickou

- Bloková zástavba ●
- Sídlisková zástavba v zeleni ●
- Prírodné prostredie ●
- Športový areál ●

Zástavba

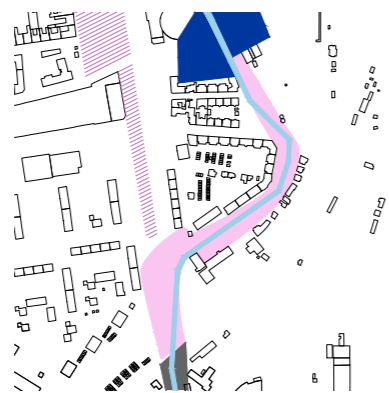
- Hlavné komunikácie —
- Významné skľudnené komunikácie —
- Cyklotrasy - - -
- Pešie trasy ·····
- Zastávky hromadnej dopravy ●

Mobilita

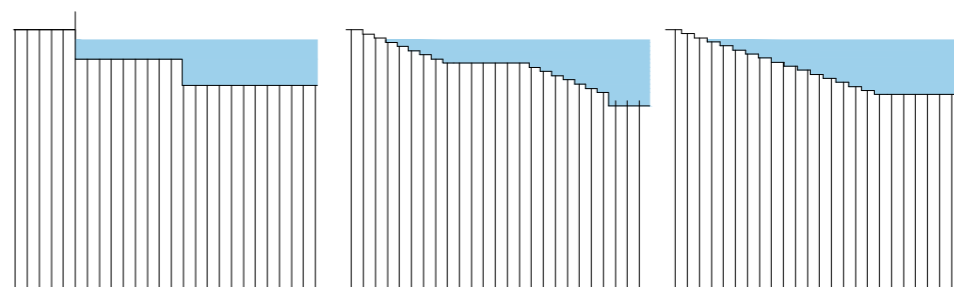

- Promenádne nábrežie
- Mestské nábrežie ●
- Priemyselné nábrežie ●
- Športové nábrežie ●
- Nábrežie v pohybe ●

Charakter brehu

m 1: 20 000
sever ↙

Rhone, Lyon, Francúzsko

Nahe Bad Kreuznach, Nemecko

Detail

Mlynské námestie

Úsek vyústenia Mlynského náhonu do Hornádu. Zastavaný až v súčasnosti. V minulosti miestom dobytčieho trhu a bitúnku a dejiskom trhov. Zástavbu tvoria pozostatky historickej zástavby z konca 19. storočia doplnené o výrobné areály a sklady veľkoobchodov. Hraničí s rušňovým depom a silne zanedbaným až degradujúcim územím osady.

Silné stránky

existujúci povrchový úsek Mlynského náhonu
 hustý porast zelene, biodiverzita, vtáctvo, voľne žijúce kačky, bažanty
 množstvo nezastavanej plochy
 blízkosť centra, 1 km vzdialené
 zvyšky historickej zástavby, božie muka zo 17. storočia
 železničné depo a historické budovy železnice
 severo-južná orientácia územia, východ a západ slnka vytvára krásne scenérie medzi stromami a vodným tokom

Slabé stránky

odrezané od okolia železničnou traťou a hmotou železničného depa
 silne zanedbané územie, neudržiavané komunikácie, chýbajúce chodníky, brehy, odpad vo vode a jej okolí, vizuálny smog, reklama
 stromy napadnuté škodcami
 nízka priechodnosť územím, slabo napojené na cestnú sieť v okolí a so susednými štvrtkami nepriechodné výrobné areály, priemyselné haly
 domovy sociálne horšie zaraditeľného obyvateľstva

Príležitosti

nezastavané územia
 biodiverzita a nekultivovaná zeleň
 možnosť vytvoriť prímestský park na dosah od centra
 historický kontext
 v južnom cípe, možnosť prepojenia s náplavkou Hornádu
 severo-južná osa, umožňuje vytvoriť prepojenie pozdĺž vodného toku a zároveň návaznosť na brehy Hornádu
 veľké plošné rezervy, ktoré možno využiť na odľahčenie dopadov z rušnej ulice Jantárovej, železnice či depa.

Hrozby

silný provoz na Jantárovej ulici
 neuvážené investície
 chýbajúci koncepčný plán výstavby
 majetkové pomery
 domovy sociálne horšie zaraditeľného obyvateľstva
 uprednostňovanie automobilovej dopravy pred pešou a cyklistickou

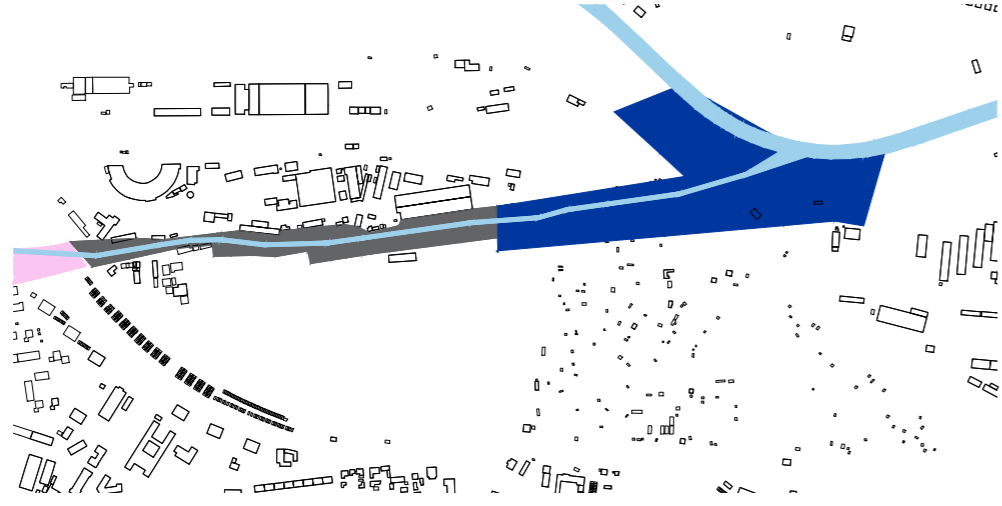
- Bloková zástavba
- Sídlisková zástavba v zeleni
- Prírodné prostredie
- Športový areál

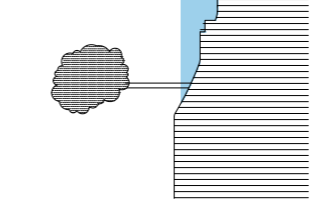
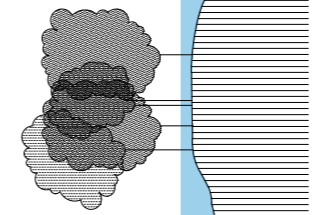
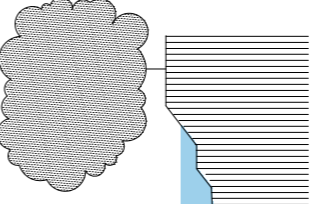
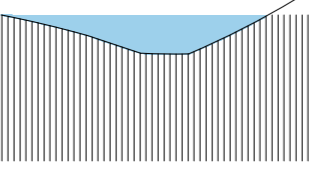
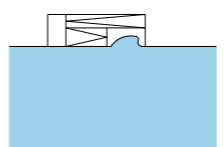
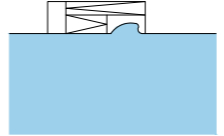
- Hlavné komunikácie
- Významné skľudnené komunikácie
- Cyklotrasy
- Pešie trasy
- Zastávky hromadnej dopravy

- Promenádné nábrežie
- Mestské nábrežie
- Priemyselné nábrežie
- Športové nábrežie
- Nábrežie v pohybe

m 1: 20 000
sever

Továreň pri vode Limmat, Zúrich, Švajčiarsko

Prč de la Seille, Metz, Francúzsko

2

|

Voda v dome

|

Úvod

Mestský kúpeľný dom

Završením mojej štúdie o vode a meste je návrh mestského kúpeľného domu. Rada by som sa venovala tejto typológii, ktorá symbolizuje starostlivosť o telo a ducha človeka. Košice mali počas vývoja niekoľko mestských kúpeľných domov, ktoré mohli mešťania navštevovať. Rovnako ako brehy potoka, ktoré kedysi patrili Košičanom a trávili tam voľný čas, či každodenné činnosti, ktorým som sa venovala v predpíomnej štúdii. Oba sa s rozvojom Košíc vytratil. Rada by som navrhla dom prístupný obyvateľom mesta, kde by mohli ujsť od každodenných starostí a odpočinúť si v kúpeľoch či na brehu potoka neďaleko nich.

S konceptom kúpeľi a lázni sa stretávame už od staroveku ako súčasť náboženských či spoločenských obradov. Klasickým príkladom je Rímska ríša kde kúpele tvorili neoddeliteľnú súčasť kultúry a slúžili k očiste tela ale aj ako dôležité miesto stretávania obyvateľov.

V stredoveku spoločenský význam kúpeľov upadal najmä z dôvodov náboženských, kultúrnych ale i hygienických, kedy lázne urýchlili šírenie infekčných chorôb. Profesia lázebníkov však nezaničila ale začala sa postupne transformovať do dnešnej podoby fyzioterapeutov a masérov.

Od 17. storočia pozorujeme odklon od tradičných kúpeľov k obľúbenejším minerálnym kúpeľom a pitným kúram.

Moderný vývoj kúpeľov môžeme datovať od konca 18. storočia. Kedy okrem liečivých účinkov vody sa začínajú využívať i špecializované procedúry, zábaly, rašelinové i bahenné kúpele.

Forma kúpeľných domov sa tiež odlišuje aj naprieč svetom. Napríklad nemecké lázne spoliehajú na čisté účinky vody vo francúzsku je voda nevyhnutný doplnok no dôraz je kladený na schopných lekárov, procedúry a terapie.

Veľký význam kúpeľných domov spočíva i v rovine kultúrnej. V 19. storočí boli kúpele navštevované vysokou, strednou a nižšou šľachtou, veľkostatkármi, bohatými remeselníkmi. Boli miestom konania významných kongresov či politických zhromaždení často na medzinárodnej úrovni.

Významnou skupinou návštevníkov kúpeľov boli umelci, ktorý sprevádzali svojich patrónov a stali sa vítanou súčasťou a spostením kultúrneho života kúpeľov. Kultúrne akcie typu plesy, koncerty divadelné predstavenia sa konali práve za účasti týchto známych osôb a umelcov. Často na počesť bohatej rodiny, či známej osobnosti.

Zlom v histórii nastal keď v období kolektizácie sa kúpeľné domy premenili z prestížnej dislokovanej nemocnice pre úzku skupinu ľudí na miesto, ktoré mohol navštíviť takmer každý občan. Za podpory zdravotných poisťovní sa kúpeľné terapie sprístupnili širšiemu okruhu ľudí.

Lázne dnes

Kúpele počas historického vývoja prešli mnohými zmenami. Počínajúc skracovaním pobytu kúpeľného vďaka moderným liečebným metódam až k posunu v ich spoločenskej hodnote. V minulosti bol pobyt v kúpeľoch spoločenskou udalosťou kde sa získavali nové kontakty v najvyšších kruhoch, dohadovali sobáše i politické pakt. Dnes si pracujúci človek nemôže dovoliť odísť na niekoľkotýždňový pobyt v kúpeľoch. Drasticky sa znižuje doba strávená v kúpeľoch z niekoľkých týždňov na víkendové pobyty.

Na druhej strane je dnes ale kladený veľký význam na zdravú stravu, dostatok pohybu a menej stresu. Dnes je trendom budovanie wellness, ktoré ponúkajú svojim hosťom mnohé hotely. Na rozdiel od wellness kúpele poskytujú služby pod dohľadom odborníkov a sú prístupné verejnosti.

Význam kúpeľných domov

Kúpele zahŕňujú mnoho rovín a významov, ktoré sa líšia v rámci historického vývoja a chápaní kúpeľov dnes. Základný význam kúpeľov spočíva vo využívaní pozitívnych účinkov vody na organizmus. Od liečenia zdravotných ťažkostí ale tiež aj psychických a psychosomatických problémov.

Zdravotný

Význam kúpeľov spočíva najmä v liečení chorôb, chronických ochorení ale aj odpočinok v kludnom a relaxačnom prostredí. Na rozdiel od hospitalizácie v nemocnici, či liečbe doma liečebné kúpele boli odjakživa lákavou alternatívou. Okrem priamych účinkov kúpeľných procedúr je významnou funkciou kúpeľov aj ich schopnosť odbúrať stres a ventilovať pracovné či osobné vyťaženie. Človek na okamih unikne starostiam a vďaka profesionálnej starostlivosti načerpá nové sily. Významný je aj spoločenský vplyv na psychický stav a rozvoj zdravého životného štýlu. Zlepšenie fyzickej a duševnej kondície prispieva k predĺženiu veku klienta a zníženie spotreby liekov. Návštevník kúpeľov naberá nové sily a pozorovaním podobných starostí u iných klientov napomáha odbúrať pocit osamelosti so svojim problémom.

Najčastejšími liečebnými metódami sú: pitná kúra (pitie minerálnej vody z miestnych pra-

meňov), vodoliečba (aplikácia vody na telo pomocou kúpeľov, zábalov a podobne), liečebné inhalácie (vdychovanie výparov bohatých na soli a byliny), fototerapie (liečba predovšetkým duševných chorôb prostredníctvom svetelného žiarenia), kineziterapia (liečba a posilovanie kĺbov), elektrotterapia a magnetoterapia (elektrické a magnetické účinky na ľudský organizmus), pobyt v rôznych špecializovaných priestoroch.

Spoločenský

Kúpele boli odveky centrom kultúrneho a športového diania. Taktiež aj dejiskom kongresov, konferencií, seminárov, koncertov alebo športových turnajov.

V minulosti boli tiež miestom stretávania sa rôznych kultúr a spoločenských tried.

Vplyv kúpeľov, ktorý je spoločný naprieč ich historickému vývoju spočíva v zblížovaní ľudí. Kúpele poskytujú široké možnosti obľúbenej interpersonálnej komunikácii medzi návštevníkmi. Nielen počas liečebných procedúr ale i prostredníctvom spoločenských akcií. Ako sú napríklad kongresy a konferencie v oblasti akademickej, podnikovej i politickej. Obľúbené sú lekárske sympózia, pre ktoré sú kúpele ako ozdravné zariadenie, ideálnym miestom.

Ochrana prírody

Významný je aj environmentálny a ekonomický aspekt. Najmä v kontexte liečebných a termálnych kúpeľov. Z environmentálneho hľadiska sú kúpele prostriedkom ochrany minerálnych prameňov, vodných tokov a vodných zdrojov v krajine a meste. Podnecujú krajinné úpravy okolia, dôraz na prechádzky po promenádach a parkoch. Podnecujú rozvoj zelenej infraštruktúry budovaním prepojenia peších a cyklistických spojnic parkmi mesta.

Po ekonomickej stránke kúpele produkujú množstvo pracovných miest a sú lákadlom nielen pre miestnych obyvateľov. Podnecujú investičné zámery a rozvoj mesta a technickej infraštruktúry.

Mestotvorný charakter

Kúpeľný komplex môže zahŕňať od jednej budovy až po súbor stavieb sprevádzaný parkovými úpravami, kolonádami a promenádami. Obsahujú liečebné priestory, riaditeľstvo, ordinácie lekárov, doplnkové služby ako kaviarne, reštaurácie či holičstvo.

Ako významná mestská budova kúpeľné domy význame vplývajú na svoje okolie. Kúpele majú mestotvorný charakter. Vyvolávajú záujem obyvateľov, ich presuny. Priťahujú ich nielen samotnou funkciou kúpeľov ale i spoločenskými udalosťami, ktoré sa k nim viažu.

Na druhej strane ich účelom je dopomôcť znovu získať stratenú rovnováhu mešťanov po náročných pracovných a uponáhľaných dňoch formou relaxu a odpočinku od mesta a jeho dopadov. Funkcia kúpeľov môže priaznivo ovplyvniť a pridať na prestíži okolitým hotelom a ubytovacím zariadeniam, ak priťahne pozornosť obyvateľov okolitých miest či zemí. Zvýšia tiež rozvoj územia po kultúrnej stránke a to vlastným kultúrnym programom ako aj klientami, ktorý svoj záujem uplatnia v okolitých kultúrnych inštitúciách.

The Roman Bath, Bath.

Počas dlhoročnej histórie kúpeľných domov sa ich typológia i spoločenské postavenie menilo a vznikali rôzne poddruhy preto by som rada špecifikovala typológiu, ktorou sa budem zaoberať. Na základe knihy Vany, voda vzduch od MgA. Ing. arch. Martina Rusiny, Ph.D. som si vybrala zo širokého poľa typológií, ktoré podľa môjho názoru predstavujú mestské kúpele.

Na počiatku návrhu môjho mestského kúpeľného domu bola požiadavka aby boli prístupné širokej verejnosti.

Ako základ svojej úvahy o mestských kúpeľných domoch som si položila rímske kúpele. Od všetkých kúpeľov v priebehu vývoja sa totiž vyčleňujú prístupnosťou pre širokú verejnosť, ktorá je aj mojim zámerom. Rada by som sa vyhla interpretáciám kúpeľov ako napríklad wellness centier, ktoré sú väčšinou prístupné úzkej skupine ľudí, napríklad návštevníkom hotela, či športového klubu. Rovnako by som rada zo svojho poľa vyčlenila kúpele liečebné. Košice nedisponujú liečivými či termálnymi prameňmi aby mohli využívať toto bohatstvo preto aj tento výrazný typologický druh bol pre mňa neprístupný.

Z knihy Martina Rusiny som prebrala špecifikáciu vnímania mestských kúpeľov a položila si ju ako základ svojmu návrhu. Podľa jeho výskumu sa mestský kúpeľný dom vyznačuje prístupnosťou pre širokú verejnosť, čo bol môj hlavný zámer. Keďže inšpiráciou boli rímske kúpele a ich otvorenosť, demokracia a všeobecný spoločenský dosah.

Ďalším predpokladom je urbanisticky prominentná lokalita v centre. Mestské kúpele ako významná verejná budova a potrebuje pre svoj chod polohu, ktorá je tejto širokej verejnosti dostupná. V kontexte Košíc to znamenalo, územie o rozsahu asi kilometer a pol v historickom centre. A mojim zámerom bolo navrhnúť kúpeľný dom ako pokračovanie tradície bazénov v Košiciach na tok Mlynského náhonu.

Tretím predpokladom je úzka špecializácia na kúpeľné účely. Spočiatku bolo mojim zámerom okrem kúpeľných priestorov poskytnúť aj ďalšie funkcie pre verejnosť, ktoré by mohli byť súčasťou kúpeľného domu, napríklad sál či čítareň. Rímske kúpele tiež ukazovali tento vzor keďže najrozsiahlejšie komplexy obsahovali aj telocvičňu či divadelný sál. Nakoniec som ale od týchto požiadaviek upustila z dôvodu výberu pozemku v zeleni, kde som sa priečila akémukoľvek neopodstatnenému zastavovaniu.

Ďalším predpokladom je komplexnosť stavby. Kúpeľný dom by mal byť kompaktnou jednotkou, či už areálom alebo stavbou zato ale bohatý na vnútorný svet. Po vzore rímskych kúpeľov je mojim zámerom vytvoriť cestu po kúpeľných priestoroch so začiatkom v plaveckom bazéne a cestou k najteplejšiemu a s ústredným komunikačným priestorom.

Ďalším predpokladom podľa Martina Rusiny je orientácia architektúry na antické vzory. Otázka nasledovania vzorov a ich interpretácia je náročnou kapitolou každého návrhu. Mojim zámerom nebolo kopírovanie antických vzorov ale snažila som sa o formu vlastnej interpretácie. Na základe návštevy mestských kúpeľov v Berlínskom Neukölln som si ako ústredné priestorové motívy vzala klenbu ako nositeľku nepriameho svetla a bazénovú halu ako najvýraznejší prvok priestoru.

Neoddeliteľnou súčasťou mestských kúpeľov je ich umelecký presah. Každé historické kúpele obsahujú zbierku umeleckých diel a výzdobu. Spočiatku sa mi umiestnenie mozaiky nad vstup priečilo, preferovala som myšlienku materiálu samotného ako umeleckého diela spolu s hrou svetla a tieňa na ňom. Neskôr ma ale kontext presvedčil o umiestnení výrazného abstraktného diela miestneho umelca do vstupného átria.

Tieto základné tézy boli mustrom mojej práce ich interpretácia je ale skĺbená s miestnymi podmienkami a charakterom návrhu.

Bazény v Košiciach

existujúce bazény
zaniknuté bazény

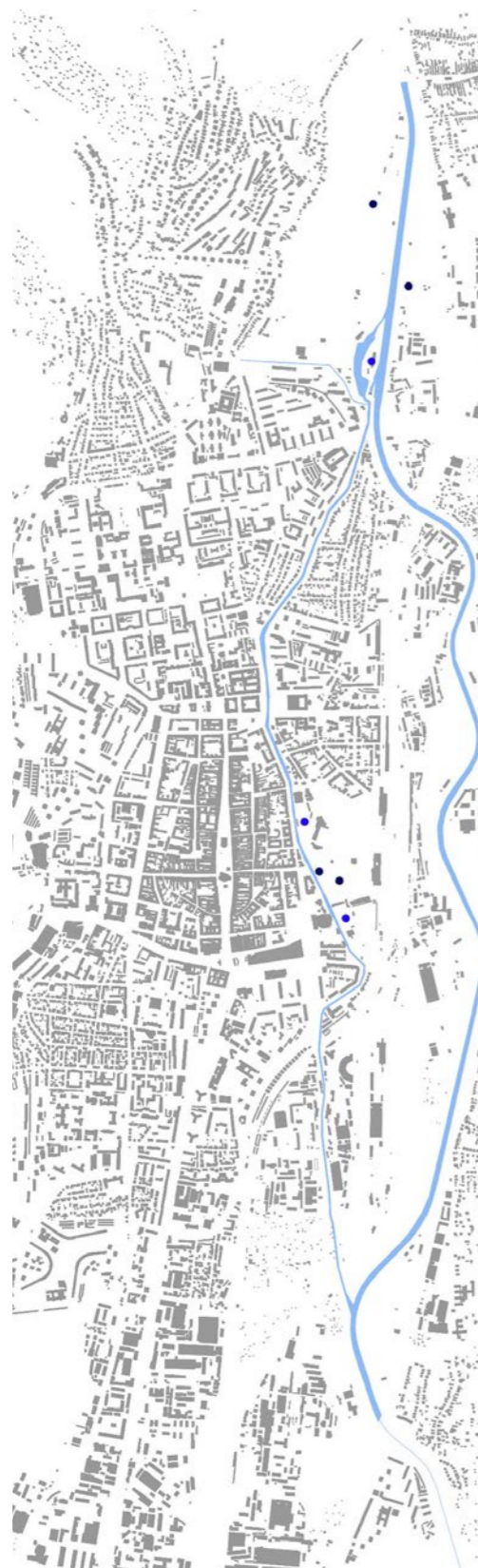
Bývalé Lajošove kúpele

bývalé Gajdovky kúpele

Mestské kúpalisko

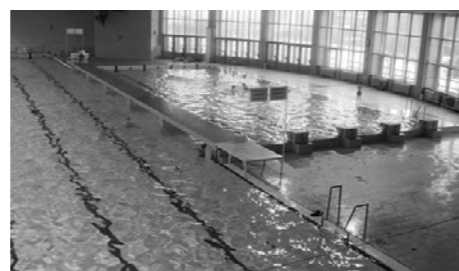
Mestská plaváreň

Kúpalisko Červená hviezda

m 1: 35 000

sever

V 18. storočí objavili pri Mlynskom náhone neďaleko Jakobovho paláca minerálny prameň v jeho blízkosti v mieste dnešného mestského parku vybudovali kúpele. Neveľké drevené kúpele fungovali do konca 19. storočia.

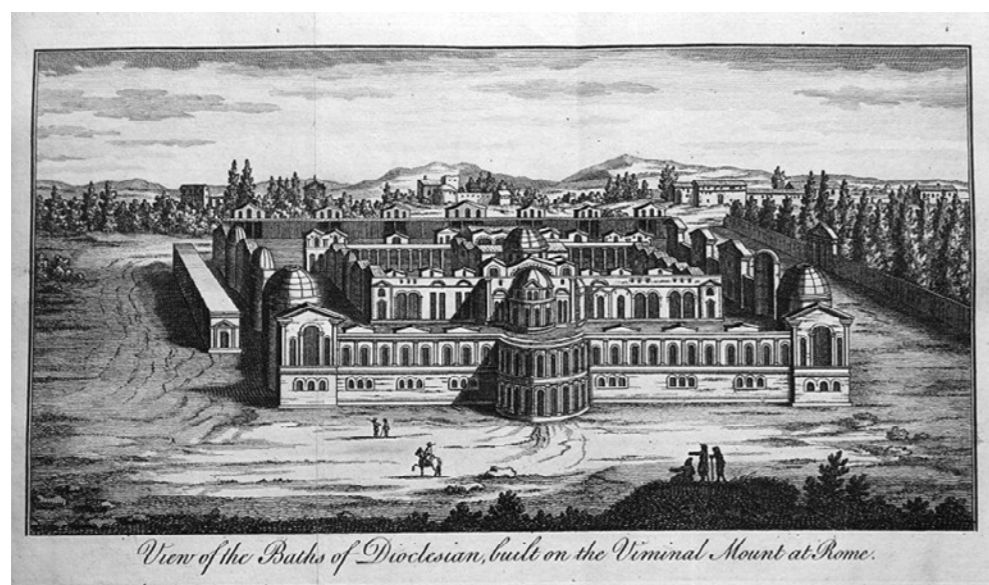
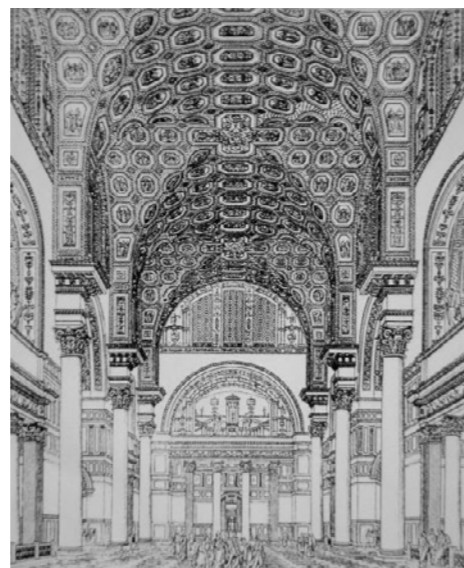
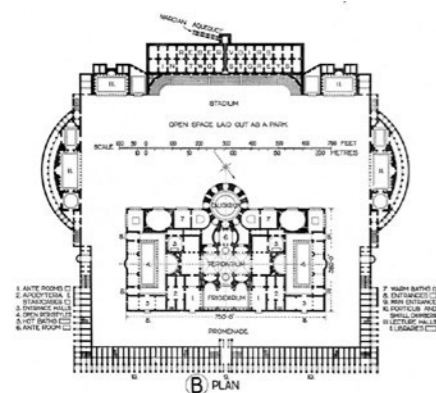
Neskôr vznikli ďalšie kúpele v 19. storočí na ľavom brehu Hornádu, Lajošove kúpele. Po vyliati Hornádu a znehodnotení prameňa kúpele zanikli.

Ďalšie kúpele na pravom brehu Hornádu boli Gajdovky kúpele so 100 m plaveckým bazénom. Posledná reštauračná budova bola zbúraná v 90. rokoch. Pozostatkom kúpeľov a minerálneho prameňa je stojan s obľúbenou „Gajdovkou“.

Košice dnes majú tri verejné kúpaliská a jeden krytý bazén. Do vypustenia Mlynského náhonu bol na jeho brehu verejný krytý bazén pripojený ku mestskému kúpalisku. Vypustením Mlynského náhonu skončil i jeho provoz a jeho pôvodnú funkciu sa nepodarilo obnoviť. Dnes pod menom Kunst hale slúži rôznym umeleckým podujatiam.

Kúpaliská a bazény existujúce i zaniknuté sú navešané na tok Mlynského potoka.

Zámery vybudovať v Košiciach ďalšie rekreačné zariadenie spojené s vodou smerujú skôr k vybudovaniu zábavného komplexu tzv. Akvapark. Zámery sú stále z dôvodov majetkových a finančných v nedohľadne. Ja však zastávam názor, že Košiciam prospejú kúpele vo forme akej existovali kedysi a to ako ozdravné zariadenie pre relax ducha i tela.

Rímske kúpele Thermae bol rozsiahly komplex budov, ktorý bol prístupný všetkým bez rozdielu. Kúpele boli strediskom neformálneho stretávania odpočinku ale riešila sa tu i politika. Jedny z najrozsiahlejších rímskych lázní, Caracalovy lázne Bol to rozsiahly komplex, 150 000 m², obsahoval jednotlivé kúpeľné budovy, tepidarium, kaldarium, frigidarium, bazény. Okrem samotných kúpeľných priestorov obsahoval taktiež aj priestory pre kultúrne vyžitie ako tančiarne, čítárne, divadelné sály alebo aj telocvične či masérne.

Tieto veľké komplexy boli určené tisíckam ľudí. Dispozične boli rímske kúpele navrhované ako cesta cez priestory s bazénmi rôznej teploty. Na začiatku mierne vyhriate tepidarium do horúceho caldaria až nakoniec cesty ochladenie vo frigidariu.

Pri návrhu Mestského kúpeľného domu v Košiciach som sa snažila čerpať z rímskych kúpeľov dispozičné riešenie kúpeľných priestorov ako cesty cez bazény rôznej teploty. Ďalej som sa snažila naväzovať na rímske tradície prístupu kúpeľov pre širokú verejnosť. Inšpiráciu mi sú tiež vysoké klenuté bazény a nepriame horné osvetlenie, ktoré vytvára podmanivú až spirituálnu atmosféru.

Klasické mestské kúpele v Nemeckom Berlíne ma zaujali po osobnej návšteve. Očarila ma ich atmosféra obyčajného domu, slúžiacemu odpočinku ľudí z mestskej časti. Zato v imponantných priestoroch s valenými klenbami mozaikami, bazilikálnym osvetlením a vnútorným átriom.

Aj v stredu dopoludnia prekypovali životom, návštevníkmi všetkých vekových kategórií. Kovali sa tam kruhové tréningy pre rodičov s malými deťmi v malom bazéne zatiaľ čo vo veľkom trénoval vodnopólista dĺžky. Učarovala mi každodennosť a nenútená atmosféra veľkorysých kúpeľov verne slúžiacich obyvateľom najbližšieho okolia.

Jedny z najznámejších lání vo švajčiarských horách od Petra Zumthora. Vyrastajú priamo zo skaly horskej krajiny. Impozantné sú nielen hmotou vyrastajúcou zo skaly ale i kamenným interiérom kde mystickú atmosféru vytvára hra svetla a tieňa na jednotlivých povrchoch.

Inšpiráciu som čerpala z orientácie priestorov na senzualitu. Nadradené oko je v týchto kúpeľoch potlačené a človek začína priestor vnímať prostredníctvom hmatu, sluchu a vóní. Prispieva to k silnejšiemu psychickému zážitku. Oddelenie kúpeľných priestorov od vonkajšieho sveta napomáha odpočinku. Človek tak vníma čas inak ako pri kontakte s vonkajším svetom. Môže odpočívať bez uponáhľaného okolitého sveta.

Rada by som navrhla kúpele kde si košíkový mešťan odpočinie od bežného života, ruchu mesta. Nechá odpočívať oči a bude vnímať prostredie ostatnými zmyslami.

2

|

Voda v dome

|

Mestský park

Vybraný pozemok pre navrhovaný mestský kúpeľný dom sa nachádza v najužšom historickom centre Košíc. Priamo susedí s bývalým tokom Mlynského náhonu a mestským parkom. Parcela kedysi patrila do mestského parku od roku 2012 je ale severná rekonštruovaná časť mestského parku oplotená a južná časť je neudržiavaná. V návrhu rozoberám celú južnú časť mestského parku od koryta Mlynského náhonu po budovu železničnej stanice. Južná časť parku je rozseknutá napoly cestnou komunikáciou, Thurzovou ulicou. Časť parku ktorá je na Staničnom námestí dnes slúži ako parkovisko a električková točna. Na severnej strane pozemok susedí s administratívnou budovou, úradom práce, autobusovou stanicou a kúpaliskom Červená hviezda. Na západe cez potok je neoklasicistná budova ústredne Východoslovenských elektrární s novou prístavbou na juhu. Pozemok od severnej časti Mestského parku oddeľuje alej. Na pozemku sa nachádza pomník Ľudovíta Kukulického, ktorý premiestňujem z aleje do vnútra parku.

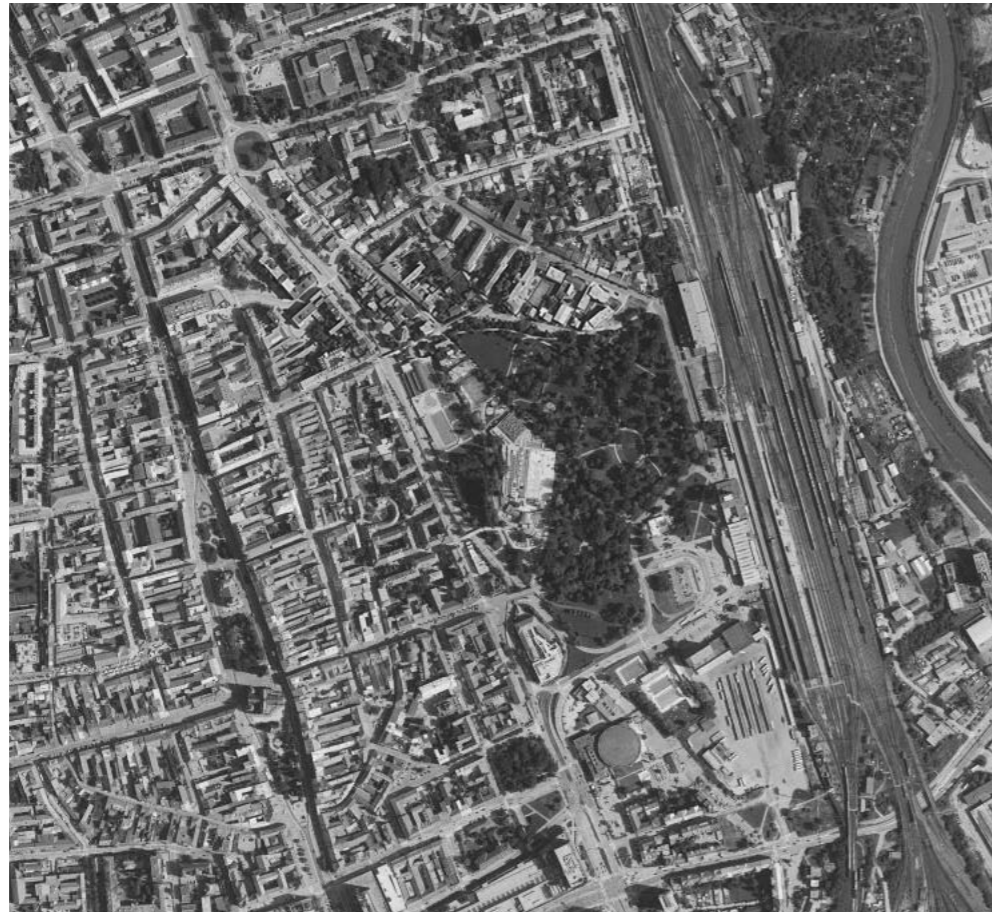
Na pozemku sa nachádza terénny zlom po bývalom koryte Mlynského náhonu, ktorý je dnes Štefánikovou ulicou. Na základe preddiplomnej štúdie Štefánikovú ulicu v jej dnešnej podobe ruším. Zachovávam len jej podobu na úrovni mesta pre obojsmernú dopravu v jednom pruhu, cyklistu a chodník. Počítam s platnosťou varianty územného plánu A, ktorá predpokladá vznik cesty za koľajiskom železničnej stanice.

Počítam s obnovou toku Mlynského náhonu ako je to popísané v preddiplomnej štúdii. Dno koryta umiestňujem 4 metre pod úroveň parku čiže na dno vozovky. Park sa nachádza na jednej úrovni s mestom a mierne sa svažuje smerom k železničnej stanici. Na oboch stranách potoka vytváram pobytovú náplavku. Snažím sa o čo najmenší zásah do zelene a výrub stromov redukujem na minimum. Stromy padli najmä pri rozšírení brehu potoka a pri obnove koryta. Uprostred koryta potoka umiestňujem ostrov. Strom na ostrove ukončuje os parku tvorenú významnými stromami. Snažím sa o začlenenie južnej časti parku k severnej a o ich zjednotenie do jedného celku.

V mojom návrhu sa zaoberám zredukovaním parkovacích miest v okolí stanice a zjednocujem komunikáciu na zdieľanú pre autá a električky. Chodník ostáva zvýšený. Cyklopruh je vedený primárne za pruhom stojacích áut. Električkovú točnu nechávam v jej dnešnej podobe akurát ju podľa vzoru pražskej Stromovky začleňujem do parku. Ulicu Thurzovu premiestňujem z jej polohy križujúcej park k železničnej stanici a umiestňujem na ňu spomaľovacie prvky pred priestorom železničnej stanice. Autobusové zastávky premiestňujem z ich dnešnej polohy na koľajovej trati do priestoru príľahlého k železničnej stanici.

Budovou mestských kúpeľov sa snažím o jasné určenie hraníc parku, ktorý budovou prechádza k vode. náplavka s výhľadom na budovu Východoslovenských elektrární riešim ako pohybovú a náplavku s výhľadom na park ako pobytovú so svahom a priestorom na posedenie pri vode.

Urbanistické riešenie domu vychádza z východo západnej osi historického centra tvorenej Alžbetinou a Mlynskou ulicou, ktorá kedysi prepájala Hlavnú ulicu so západnou bránou z mesta a v ich prístriedku sa nachádza gotický Dóm sv. Alžbety. Dnes ulica prepája centrum so železničnou stanicou a prechádza alejou v Mestskom parku. Dom je zasadený do rastru mesta a osi parku rešpektuje prostredníctvom šikmého objemu bazény a zošíkmením koryta potoka. Snažím sa o koncepčné zjednotenie oboch častí parku a vytvorenie jedného celku.

2

|

Voda v dome

|

Návrh

m_1: 35 000

sever

Letné dopoludnie, na Mlynskej rozvoniava káva. Teplá korenistá vôňa pomalého dopoludnia. Rutinná plejáda činností. Kaviarne vyberajú stoličky na zahrádky, sekáč vyvesuje balónky novej kolekcie. Na rohu starý žobrák rozkladá svoje malé pracovisko.

Ideš ďalej okolo večne sa ligotajúceho šupinatého paláca. Už počuješ žblnkot. Žblnkot, ktorý kedysi poháňal mlyny. Mlyn, ktorý nakoniec rozomlel i seba aj všetko okolo a na takmer storočie sa žblnkot odmlčal. Vystriedali ho zvuky škvariacich sa pneumatík na rozpálenom asfalte.

Závidím kačkám odpočívajúcim na vodnej hladine pod previsnutými konármi vřby vyrastajúcej uprostred ostrova. Už ho zazriem spomedzi stromy. Útes. Chladný blok opracovaného kameňa. Pevnosť nad vodou. Chlad uprostred rozpáleného mesta. Klud uprostred mraveniska.

potok

mesto

park

dom

Navrhujem Mestský kúpeľný dom, ktorým prerastie park až k potoku a potok sa priblíži k parku.

Dom je postavený okolo brezy previsnutej, ktorá je súčasťou vstupného atria. Potok pristupuje bližšie k domu až pod bazén, ktorý sa nachádza nad ním na konzole a získava tak výhľady na potok a ponad mosty na historické centrum Košíc. Na opačnom brehu vzniká veľkorysá náplavka s výhľadom na park. Uprostred potoka vytváram ostrov, ktorý dopĺňa os južnej časti parku vedenú významnými stromami v parku. V parteri zachovávam plynulosť prechodu medzi parkom a náplavkou prostredníctvom otvoreného átria s brezou a kaviarňou. Kaviareň je nositeľkou mestského života a slúži verejnosti. Je otvorená do parku k vode i do vstupného átria.

Samotné kúpeľné priestory sú uzavreté do seba z okolia čerpajú výhľadmi do korún stromov, na potok a mesto či na nebo. Návštevník začína v prvom poschodí v zdieľaných šatniach s prezliekacími kabínami. Kúpele začínajú na druhom poschodí kde na zahriatie tela slúži 25 m plavecký bazén a menšie bazénky pre skupinové cvičenia či pre deti. V severnej časti sa nachádzajú priestor pre fyzioterapie, masáže či špecializované procedúry a zábaľy. Kúpeľné priestory začínajú na treťom poschodí rozdelené na tri časti. Cesta návštevníka začína v časti s ľadovými kúpeľmi a saunami, frigidárium, doplnené o exteriérové ochladzovacie bazénky. Návštevník ďalej pokračuje do časti s vlažnými kúpeľmi. Tepidárium kde sa nachádzajú rôzne aromatické, vírivé a masážne kúpele. Cesta návštevníka je zavŕšená časťou s horúcimi kúpeľmi, kaldárium. Horúce kúpele sú navrhnuté ako exteriérové aj interiérové. Návštevník sa na konci cesty ochladí v ľadovom bazénku a vracia sa do átria, ktorým prerastá koruna brezy previsnutej. Sústredené sú tam odpočinkové priestory a menšia kaviareň.

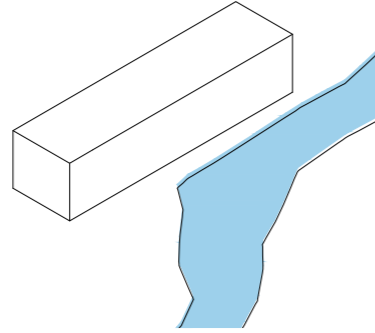
Cesta návštevníka je vedená najmä jemným osvetlením zhora ktoré podčiarkuje uzavretú atmosféru kúpeľov. Výhľady z bazénov sú smerované do korún stromov. Kontakt s reálnym prostredím mesta je v kúpeľných priestoroch obmedzený na minimum z dôvodu úplného odpočinku so zníženým vnímaním času a reality. Jediným okamihom prepojenia mesta a kúpeľných priestorov je výhľad z okna plaveckého bazénu, ktorý je ale sústredený na romantický pohľad ponad vodu na historickú zástavbu mesta. Interiérové kúpeľné priestory sú tvorené tmavým kameňom a átrium s brezou previsnutou je doplnené o plastiku miestneho umelca na ploche o veľkosti 10 x 10 metrov. Exteriérová fasáda je tvorená svetlým kameňom prerasteným zhora padavou zeleňou. Dom má zelenú extenzívnu strechu čím dosiahnem prerastenie zelene do exteriérových kúpeľov i na fasáde domu.

Priestory kúpeľov sú výrazne prvýšené svetlá výška sa pohybuje v rozmedzí 4-10 metrov. Technické zázemie bazénu a obsluha sú sústredené do južnej časti domu na prízemí. Nádrž na vodu pre bazény je umiestnená pod terén.

Návrhom kúpeľného domu v Košiciach som sa snažila demonštrovať význam vody pre život človeka apelovať na jej blahodárne účinky pre odpočinok. Košický mestský kúpeľný dom je snaha o návrh domu, ktorý vyrastá z parku je ním pohltený a snúbi sa v ňom potok s parkom.

kmeň vyvrhnutý z vody

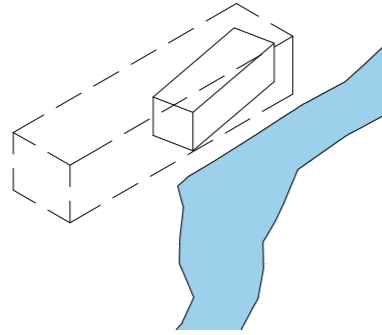
kláda položená v rasti mesta

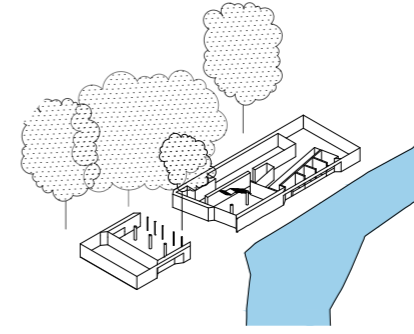
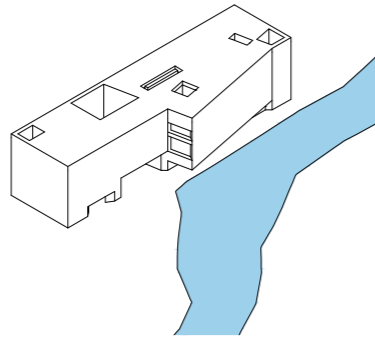
konár

kláda bazéna zasadená do kompozície parku

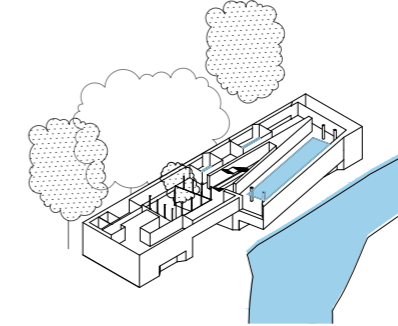
bazén pozerá ponad vodu do mesta

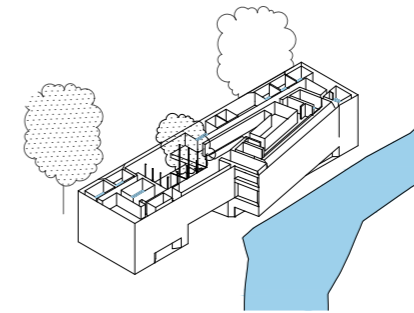
mestský kúpeľný dom

exteriérové kúpeľné priestory pozerajú na nebo

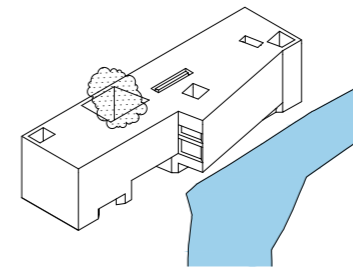

kúpeľné priestory oddelené od okolitého sveta pozerajú do parku v dome

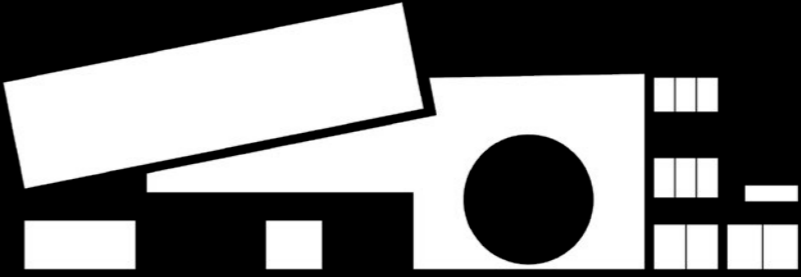
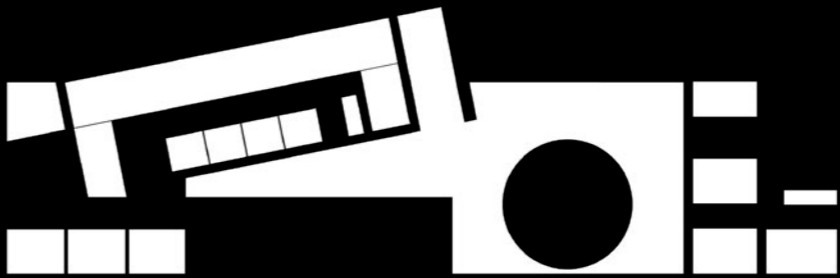

malé bazény pozerajú do korún stromov

plavecký bazén pozerá do mesta

park prestupuje domom k vode

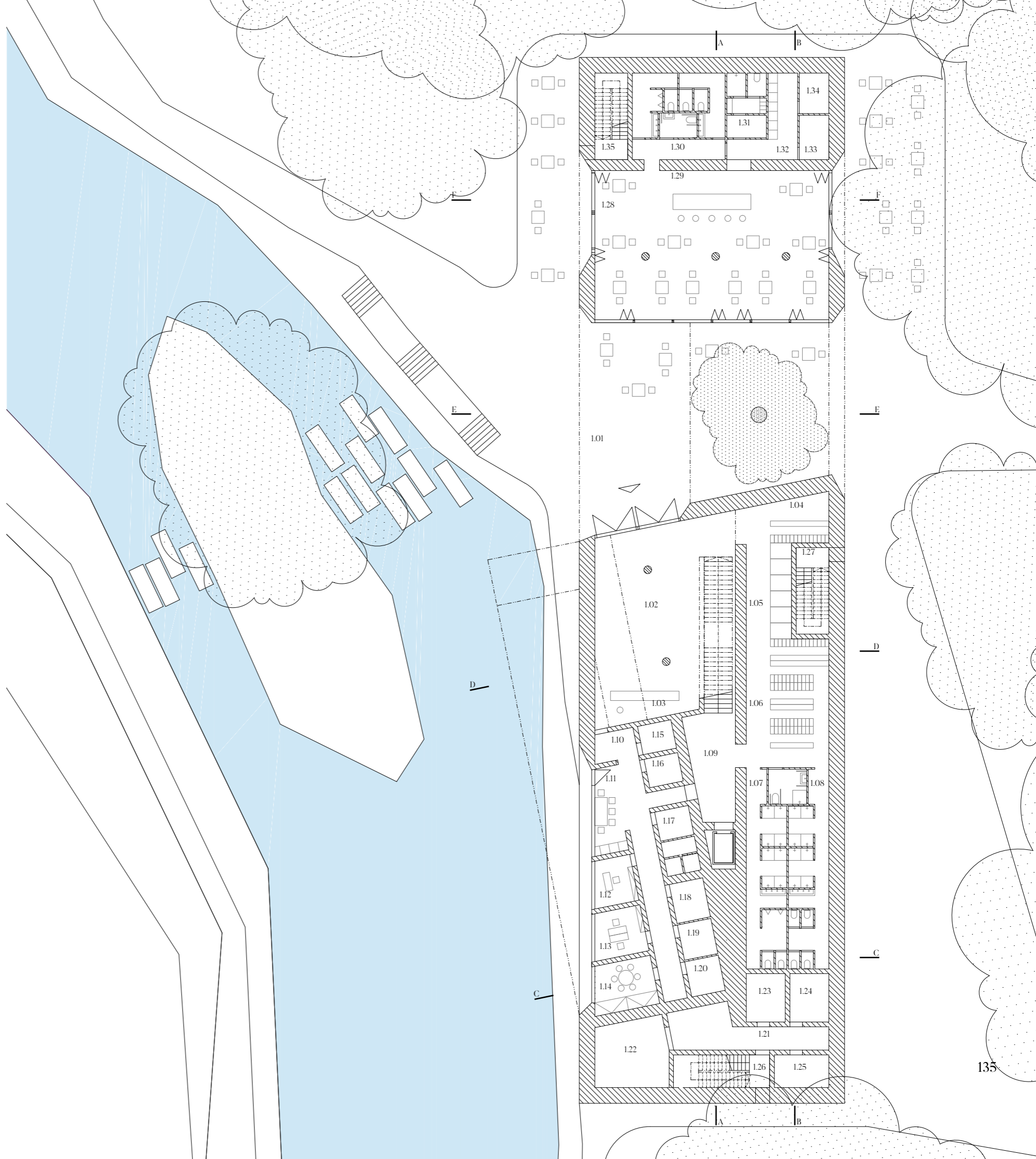

Legenda miestností

- 1.01 vstupné atrium
- 1.02 vstupná hala
- 1.03 recepcia
- 1.04 úpravovňa
- 1.05 prezliekacie kabíny
- 1.06 šatňové skrinky
- 1.07 sprchy a wc muži
- 1.08 sprchy a wc ženy
- 1.09 schodištvá hala
- 1.10 vstup zamestnancov
- 1.11 spoločenská miestnosť
- 1.12 kancelária
- 1.13 kancelária
- 1.14 kancelária
- 1.15 sklad čistého prádla
- 1.16 údržba
- 1.17 sprcha a wc zamestnanci
- 1.18 sklad špinavého prádla
- 1.19 sklad chémie
- 1.20 sklad
- 1.21 technologické zázemie
- 1.22 bazénová technológia
- 1.23 kotolňa
- 1.24 strojovňa vzduchotechniky
- 1.25 sklad odpadu
- 1.26 únikové schodisko
- 1.27 únikové schodisko
- 1.28 kaviareň
- 1.29 bar
- 1.30 wc kaviareň
- 1.31 sprcha a wc zamestnanci
- 1.32 kuchyňa
- 1.33 sklad
- 1.34 sklad
- 1.35 únikové schodisko

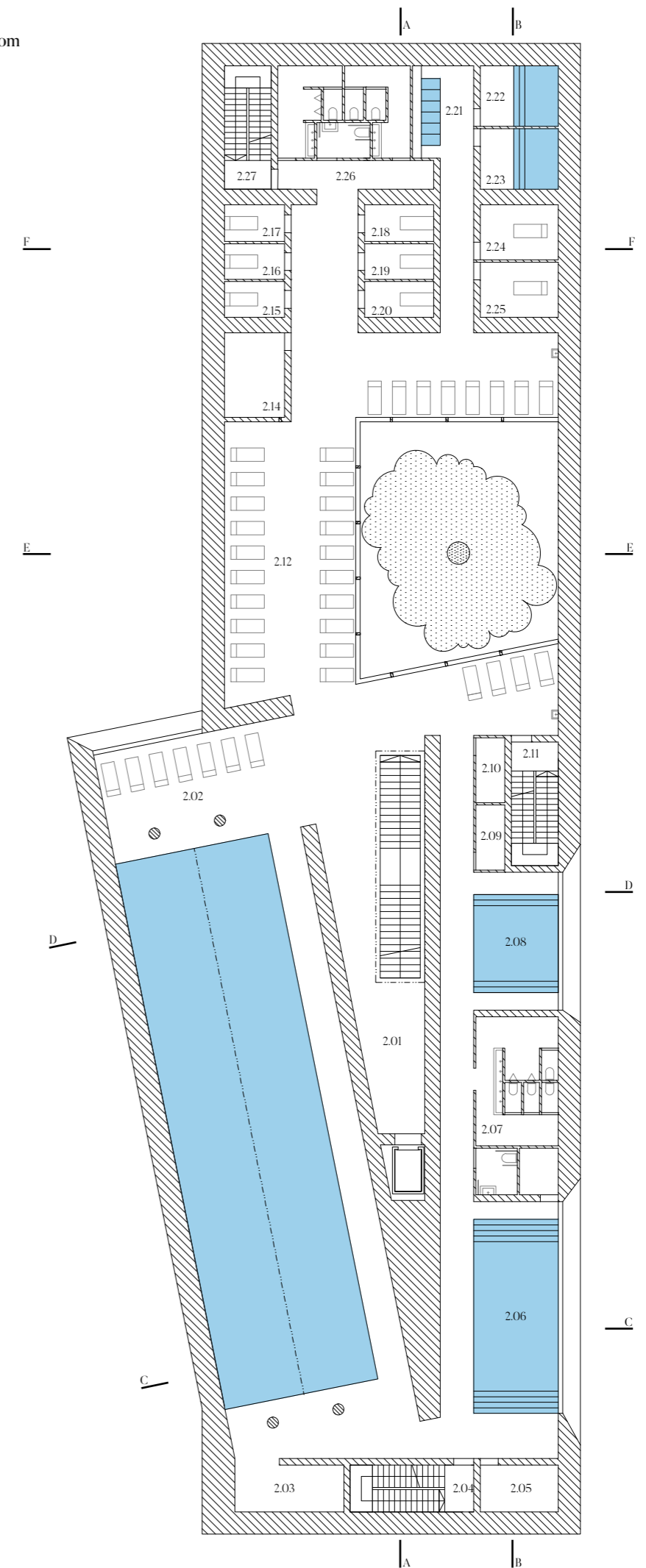
Legenda miestností

2.01	schodišťová hala
2.02	hala s plaveckým bazénom 25 m
2.03	plavčík a prvá pomo
2.04	únikové schodisko
2.05	sklad
2.06	malý bazén
2.07	wc
2.08	brouzdalište
2.09	sklad
2.10	úklid
2.11	únikové schodisko
2.12	odpočinkový priestor
2.14	sklad
2.15	masáž
2.16	masáž
2.17	masáž
2.18	zábaly
2.19	zábaly
2.20	zábaly
2.21	procedúry
2.22	procedúry
2.23	Kneippova lázeň na nohy
2.24	bazénik na procedúry
2.25	bazénik na procedúry
2.26	wc
2.27	únikové schodisko

m_1: 250

sever

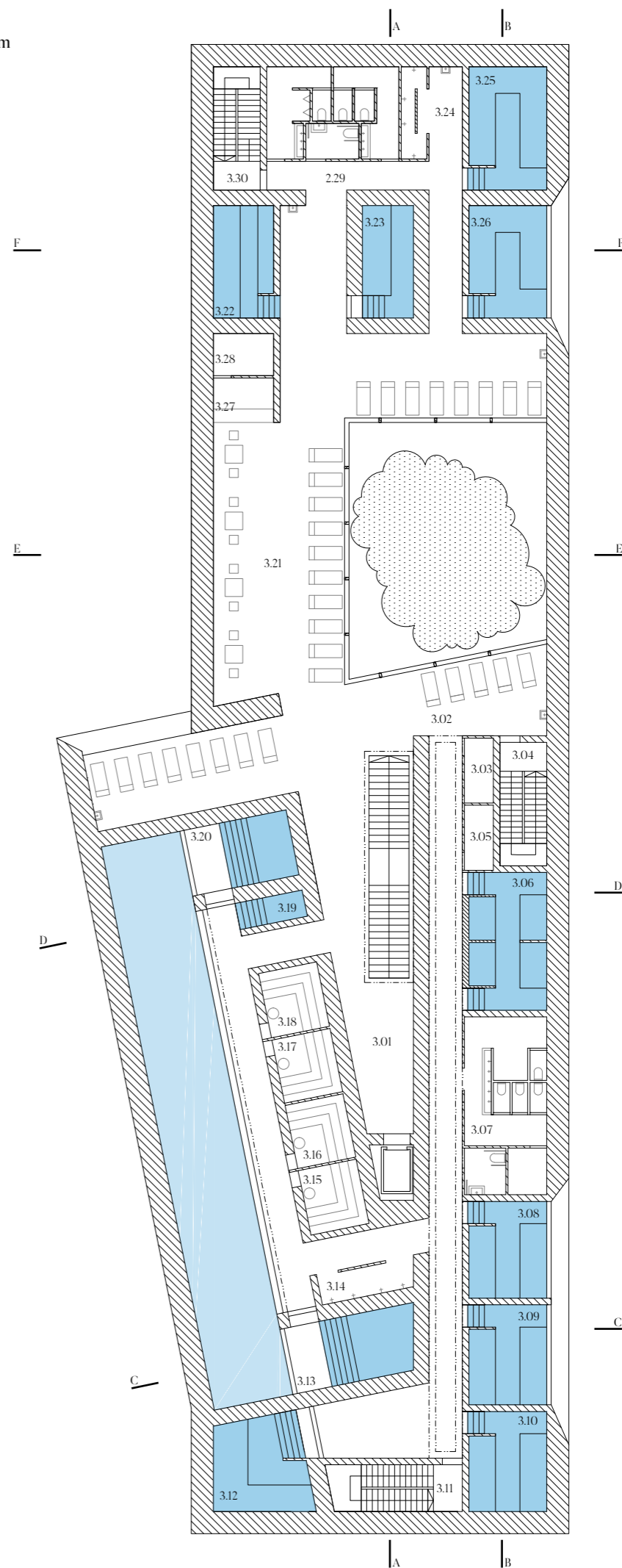
Mestský kúpeľný dom

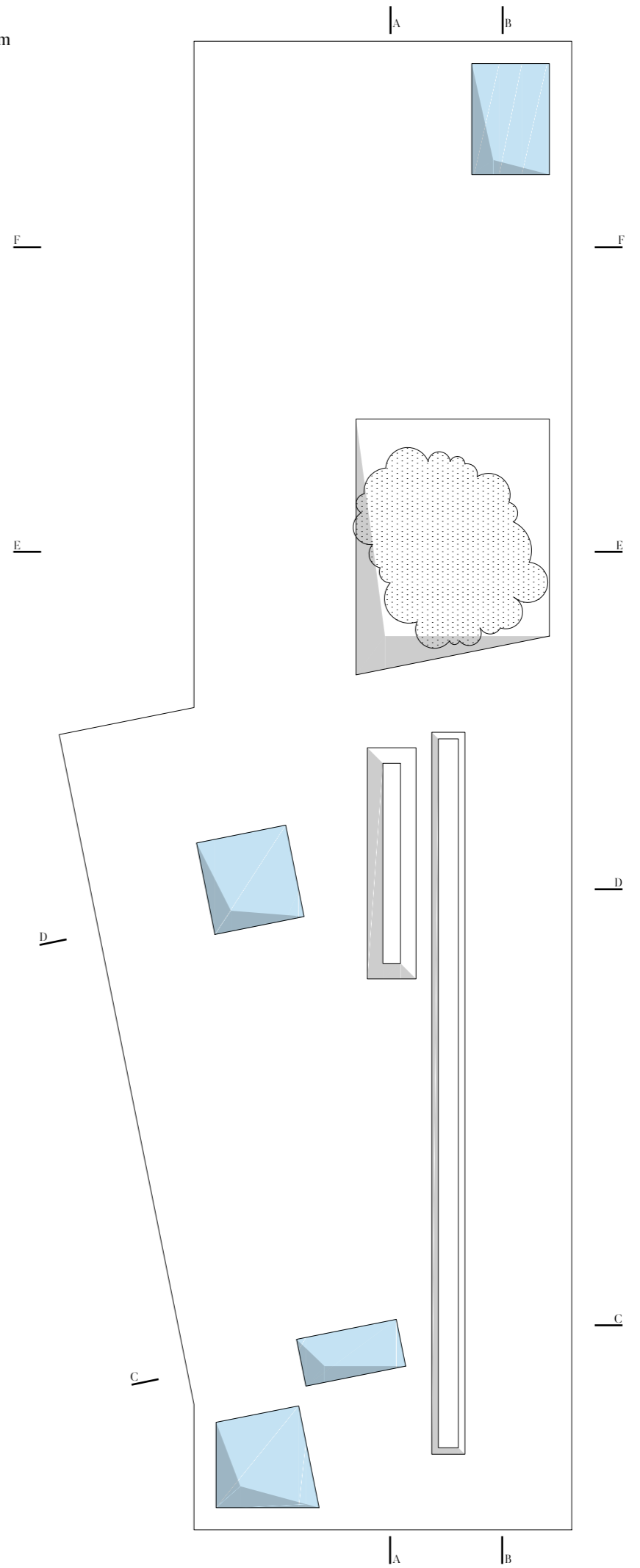
Legenda miestností

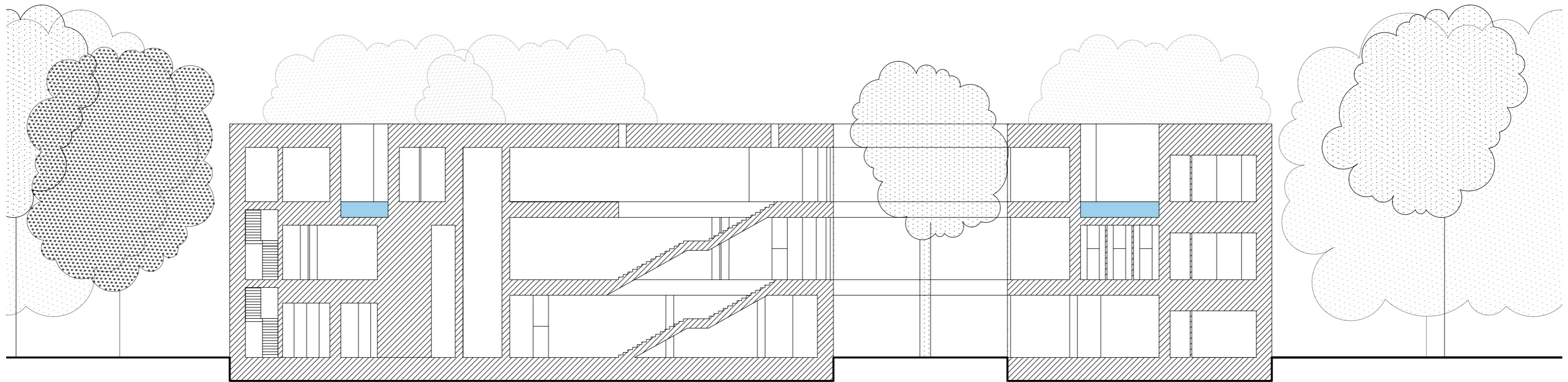
- 3.01 schodištvá hala
- 3.02 lázne s mierne teplými bazénmi
- 3.03 plavčík
- 3.04 únikové schodisko
- 3.05 úklad
- 3.06 vírivá lázeň
- 3.07 wc
- 3.08 bylinková kúpeľ
- 3.09 dubová kúpeľ
- 3.10 soľná kúpeľ
- 3.11 únikové schodisko
- 3.12 exteriérová vírivá kúpeľ
- 3.13 exteriérová ľadová kúpeľ
- 3.14 ochladzovacie sprchy
- 3.15 fínska sauna
- 3.16 para
- 3.17 infrasauna
- 3.18 bylinková sauna
- 3.19 ochladzovací bazénik
- 3.20 exteriérová ľadová kúpeľ
- 3.21 odpočinkový priestor
- 3.22 horúca kúpeľ
- 3.23 exteriérová horúca kúpeľ
- 3.24 ochladzovacie sprchy
- 3.25 exteriérová horúca kúpeľ
- 3.26 ľadová kúpeľ
- 3.27 kaviareň
- 3.28 sklad
- 3.29 únikové schodisko

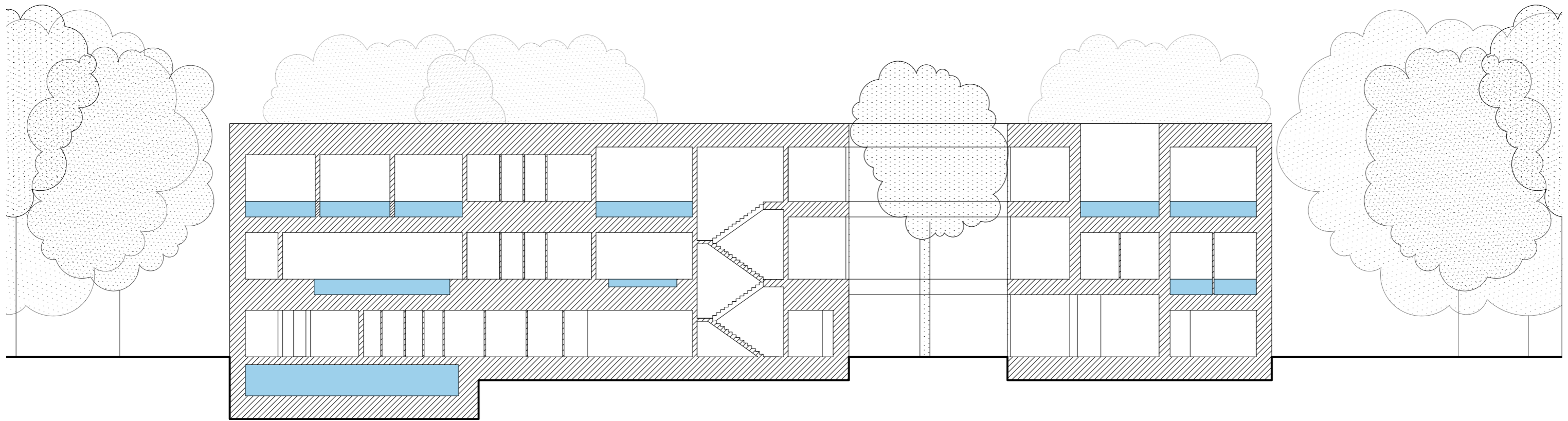
Mestský kúpeľný dom

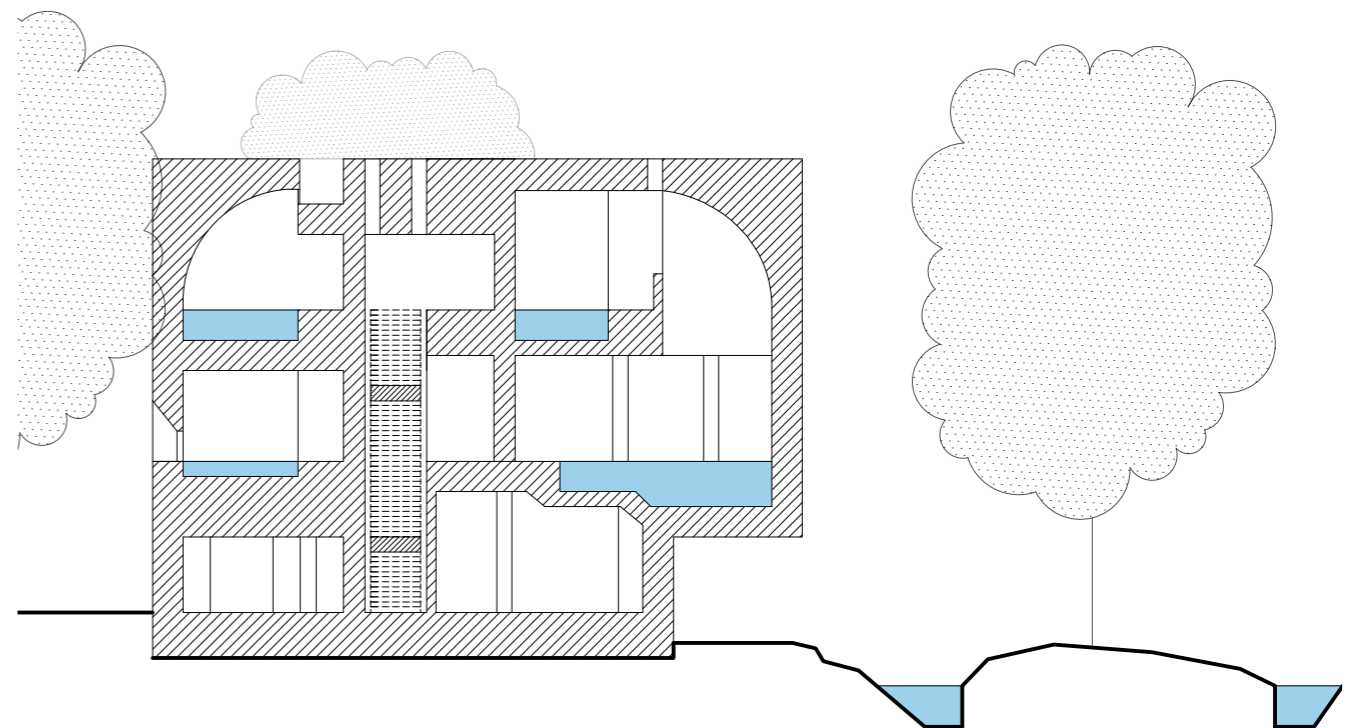
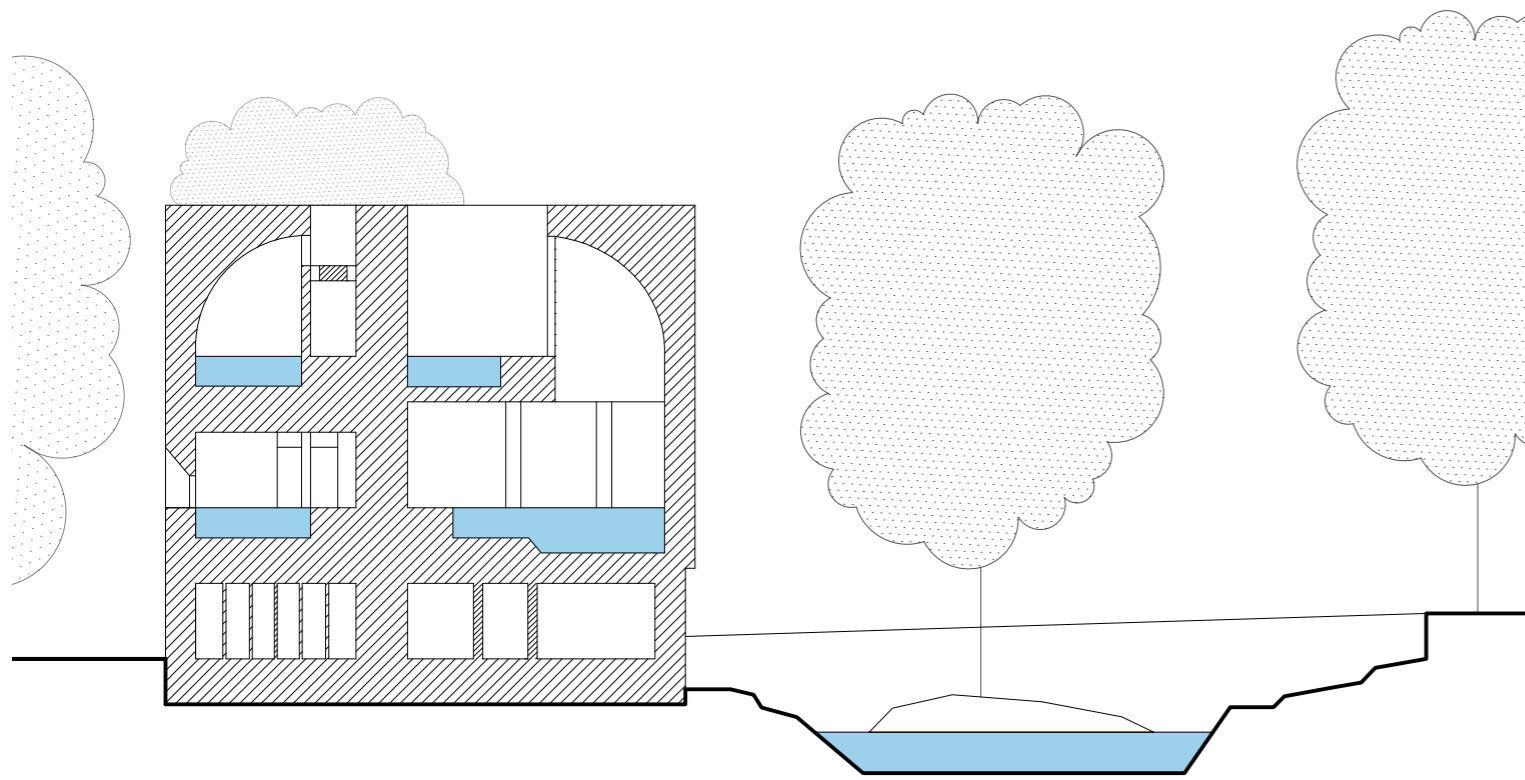

m_1: 250
sever

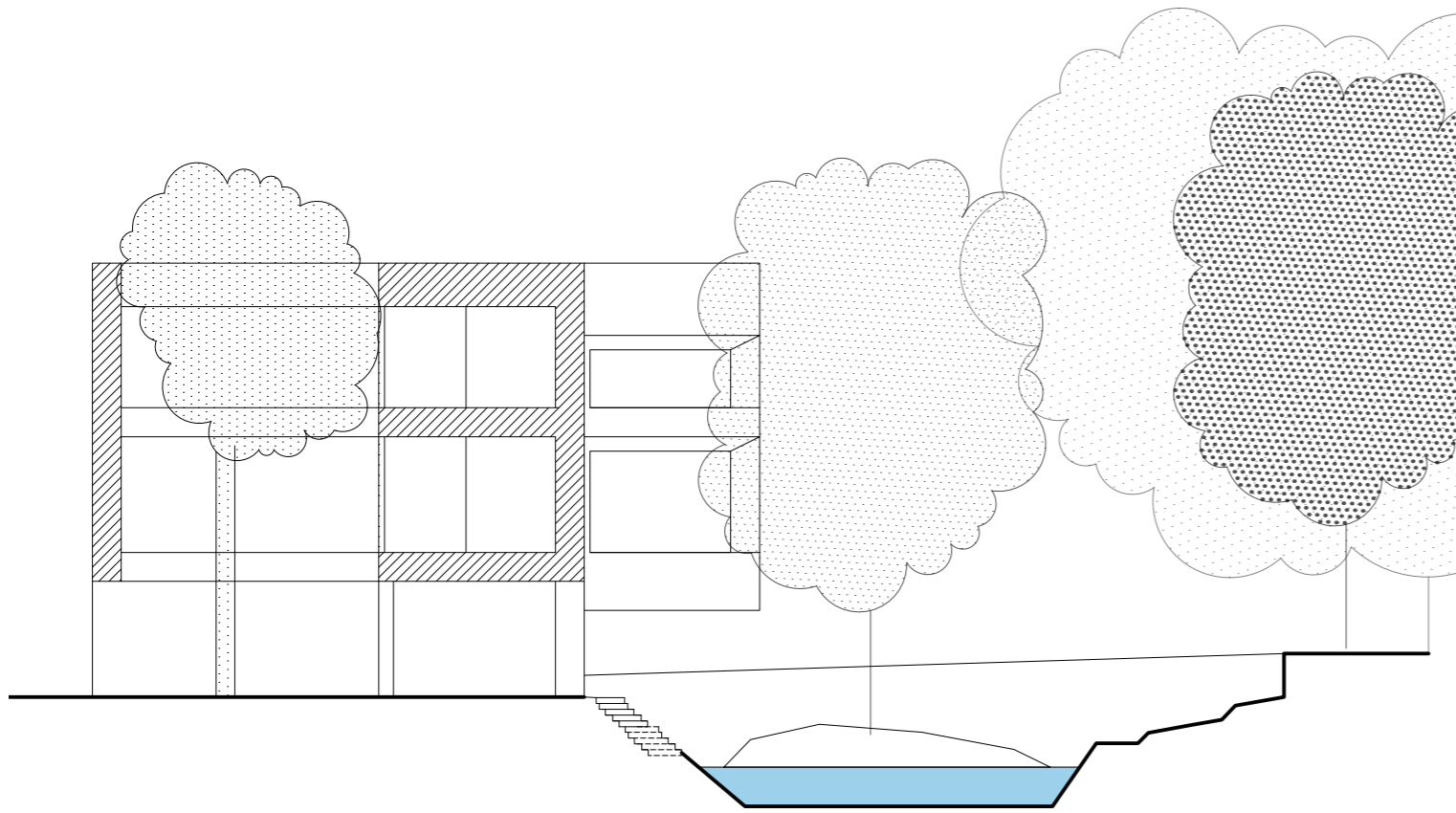

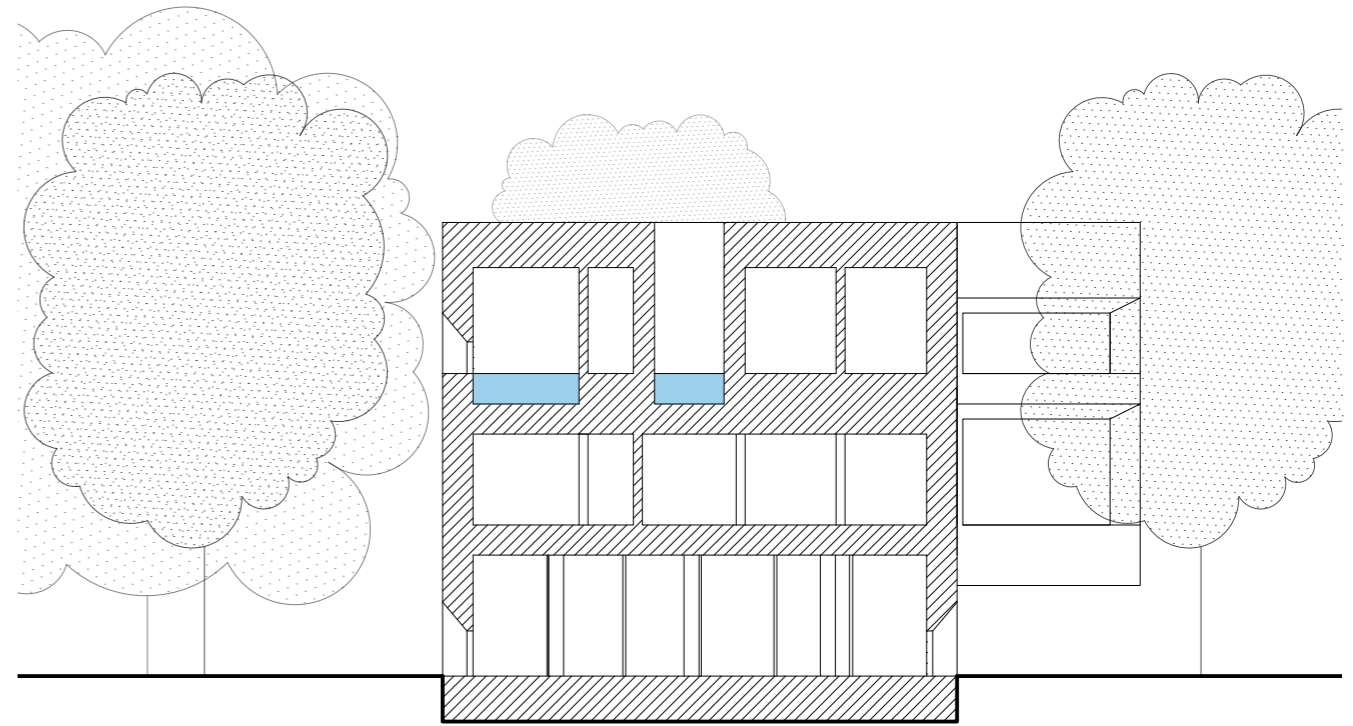

Rez CC
m_1:250

Rez DD

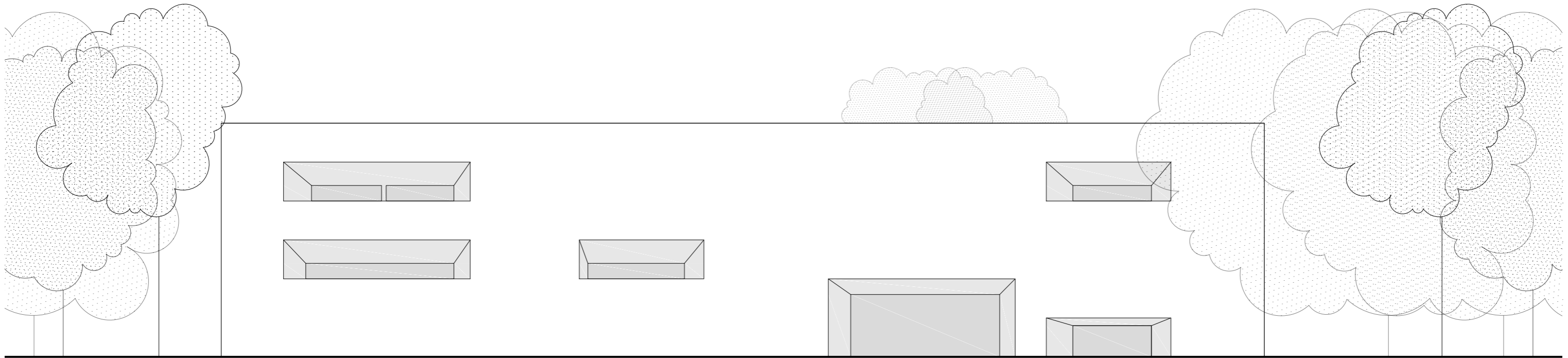
Rez EE
m_1:250

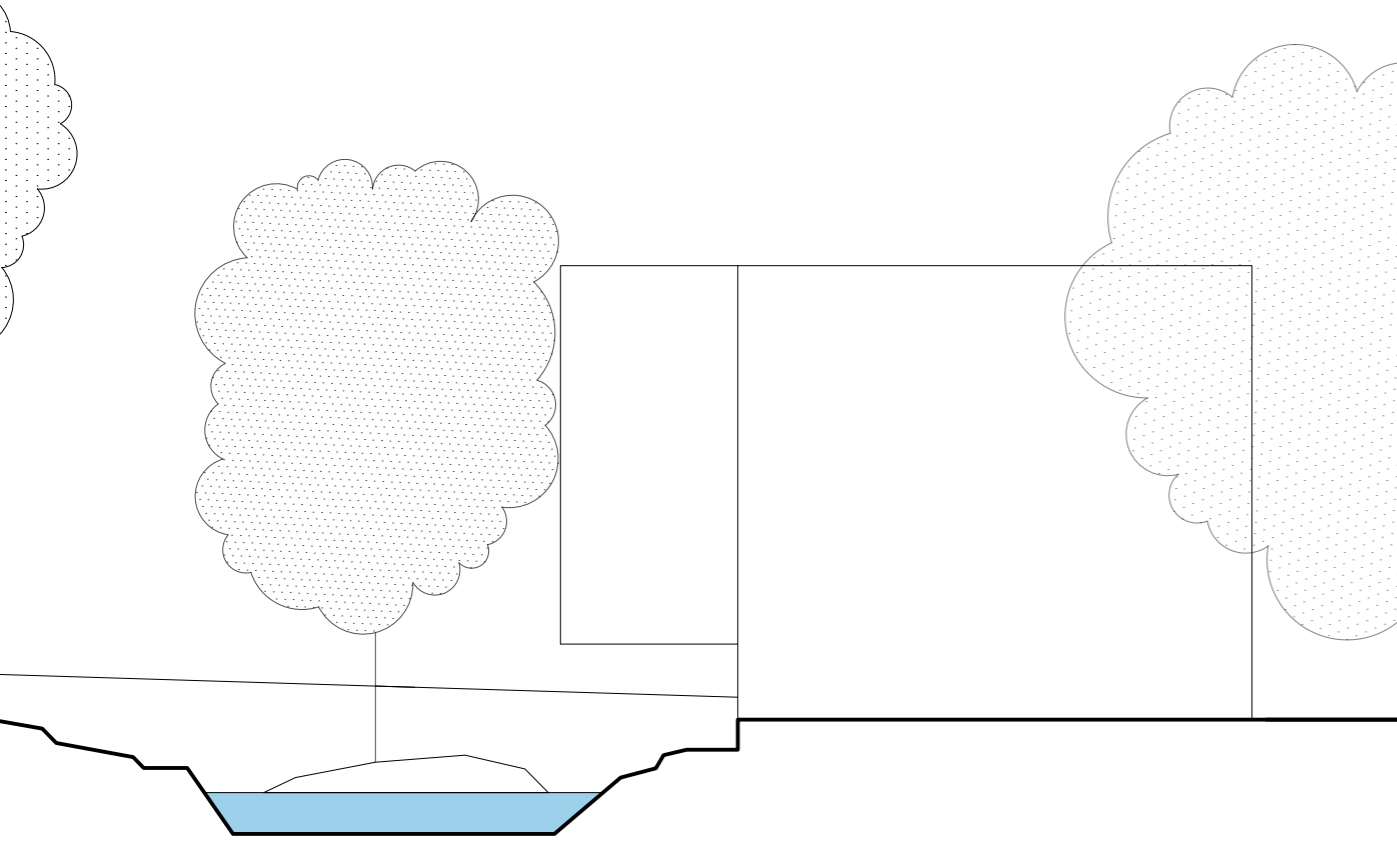

Rez FF

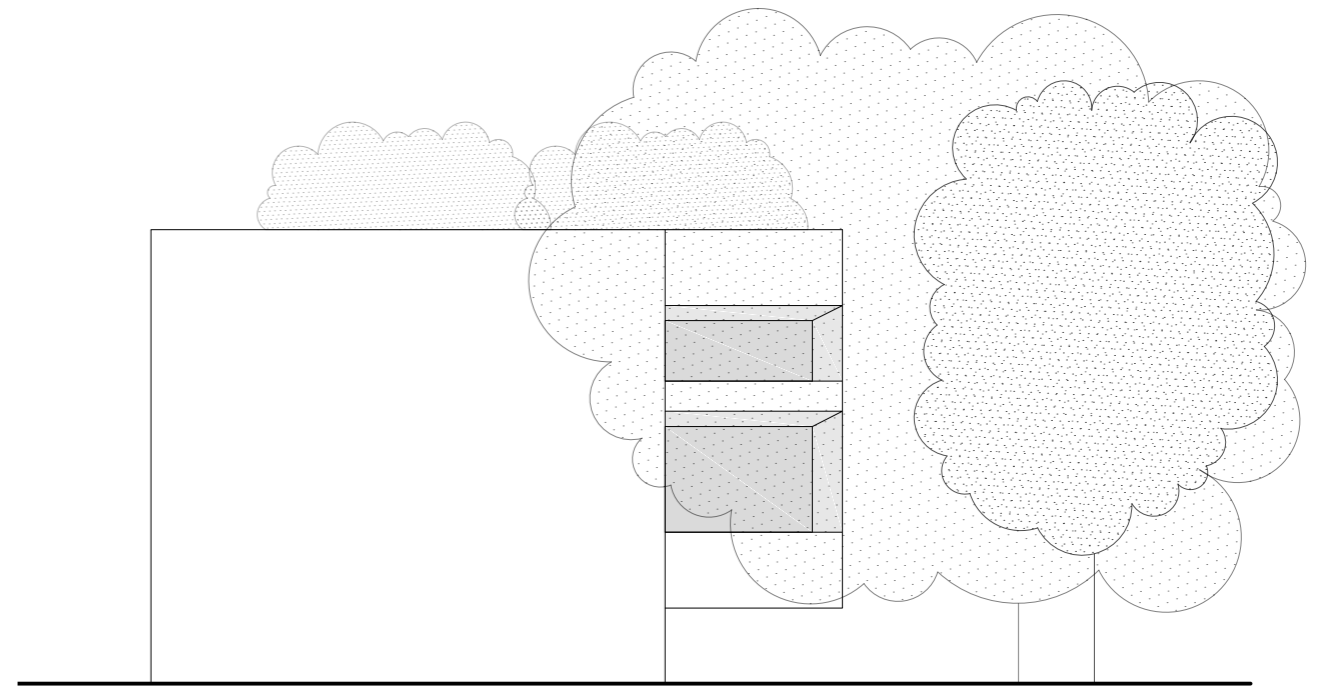

m_1:250

Pohľad sever
m_1:250

Pohľad juh

2

|

Voda v dome

|

Ilustrácie

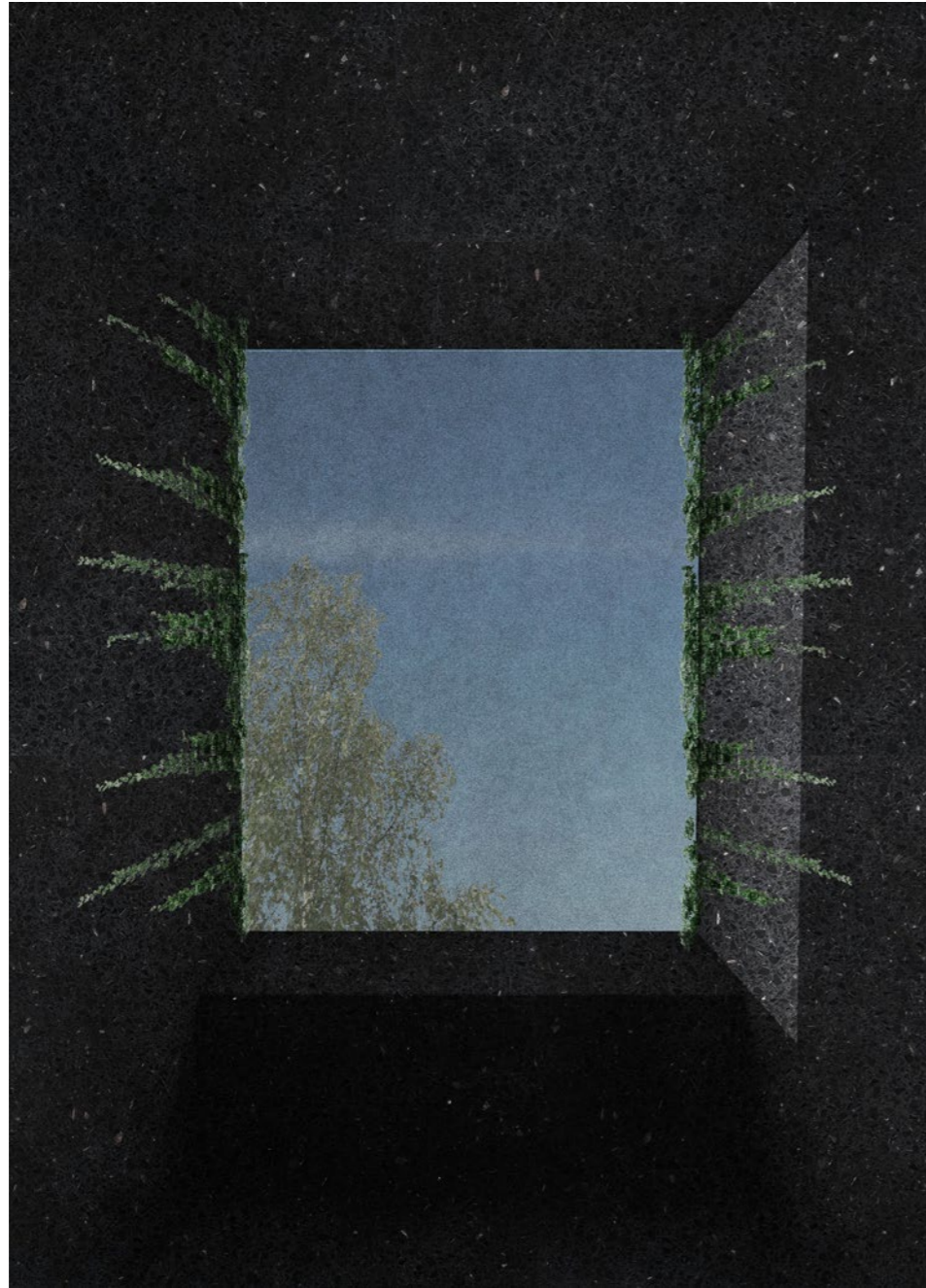
Zvuky mesta utíchli, stromy zhustli ubudlo slnka. Si na druhom brehu a esto zaniklo. Už nie si jeho súčasťou si v jaskyni uprostred útesu. Chránený. Už nemusíš myslieť na a nezodpovedanú poštu v kancelárii. Mesto je viditeľné už len skrz zelený filter stromov. Lístok v tvojej ruke sľubuje 4 nerušené hodiny bez reality.

Vystúpiš ku korune stromu, nad rušné patro mesta. Okolité park vošiel do domu ale mesto nedostalo pozvánku. Zbavený ochranného odevu cítiš zrazu podlahu vlhkú od množstva mokrý chodidiel, je drsná ale teplá. Prijmeš ponúkanú ruku kľuky od dverí a vstúpiš do haľy.

Prekvapí ťa svetlosť miestnosti. Tvoje oko ale nezachytilo jediný detai. Je tu prázdno oko. Okom kľžeš povysokej klembe je nezachytíš na nej žiaden detail. Strop sa stáva stenou a stena sa norí do vody. Vstúpiš do vody a začneš svoju plavecú púť k veľkému stromu. Vidíš mesto ale nepočuješ ho. Prevážili zvuky vody ozývajúce sa vo vysokej hale.

Literatúra

Mlynský náhon: Štúdie, analýzy a fotografie poskytnuté občianským združením Mlynský náhon

Kanceliár veřejného prostoru, Institut plánování a rozvoje hlavního města Prahy: „Konceptce pražských břehů“

Ján Sekan: „Storočie plánovania Košíc“ , in: ALFA Architektonické listy fakulty architektúry STU 2/2015 str. 22-31, ISSN 1135-2679

Ferdinand Uličný: „Začiatok a vývoj meštianstva a mesta Košice do polovice 14. storočia“, in: Košice v súradniciach európskych dejín

Sándor Márai: „Košická pochádzka“, 2000, ISBN 80-85509-83-0

Sándor Márai: „Svedectvo mešťana“, 2011, ISBN 978-80-8101-463-5

J.Bauer: „Svedectvo starých máp mesta Kosice“

Christian Norberg Schulz: „Genius Loci“

Pavla Melková: „Význam řeky ve městě. Řeka jako veřejný prostor současného města.“

Jozef Duchoň : „Fortifikácia mesta Košíc v dejinnom vývoji“, in: Košice v súradniciach európskych dejín

Lukáš Němčík: „Lázeňství v České republice“

MgA. Ing. Arch. Martin Rusina, Ph. D. „Vany, voda, vzduch: Fenomén architektury klasických městských lázní v českých městech.“, 2015

Martin Prominski, Antje Stokman, Susanne Zeller, Daniel Stumberg, Katarina Bajc: „River. Space.Design.“, ISBN 978-3-0356-1186-1

<https://www.kosice.sk/mesto/mestske-hradby>

<https://crg.cz/sekce/historie/referaty/starovek/rim/lazne.htm>

https://sk.wikipedia.org/wiki/Dejiny_Ko%C5%A1%C3%ADc

Fotografie

Vlastné fotografie

https://images.adsttc.com/media/images/58e5/a5b5/e58e/cc64/2400/0290/large_jpg/RBA_London_Spa_Helene_Binet_06.jpg?1491445160

https://images.adsttc.com/media/images/5de0/7022/3312/fdb8/d300/027c/large_jpg/phelps_0872.jpg?1574989844

https://images.adsttc.com/media/images/58e5/a3db/e58e/ceb8/1100/0528/large_jpg/RBA_London_Spa_Helene_Binet_01.jpg?1491444686

<https://icelandwithkids.com/wp-content/uploads/2019/10/geosea-thermal-baths-pretty-low-res-20190728.jpg>

https://www.archiweb.cz/cache/images/buildings/gallery/picture_272_8.jpg-1600x1200-termalni-lazne.jpg?algorithm=1&mtime=1228736459

https://www.archdaily.com/868644/london-spa-richard-bell-architecture/?ad_source=myarchdaily&ad_medium=book-mark-show&ad_content=current-user

https://www.archiweb.cz/cache/images/buildings/gallery/picture_272_30.jpg-1600x1200-termalni-lazne.jpg?algorithm=1&mtime=1228737230

<https://www.archdaily.com/868644/london-spa-richard-bell-architecture/58e61bdee58ecc64240002ab-london-spa-richard-bell-architecture-section-floor-plan>

https://images.adsttc.com/media/images/5de0/705d/3312/fdf5/e600/0166/large_jpg/COS_2901.jpg?1574989882
<https://www.ancient.eu/uploads/images/1173.jpg?v=1485680404>

<https://cervenahviezda.sk/wp-content/uploads/2019/06/kupalisko-ch-006-1024x682.jpg>

https://images.tuckdb.org/postcards/images/000/195/557/original/2012_01_18_15_03_53.jpg

<https://www.megaubytovanie.sk/images/attractionphotos/c65448f0-2e21-48ea-beee-9b7838b0f485.jpgv>

<https://cdn.webnoviny.sk/sites/32/2019/04/kosice.jpg>

https://www.enf.ch/index.php?rex_img_type=default6&rex_img_file=000-hmp-173-hallenbad-city-1941.jpg

<https://www.archiweb.cz/b/mestske-lazne-berlin-mitte>

<https://icelandwithkids.com/2019/10/13/geosea-thermal-baths-in-husavik-north-iceland/>

https://www.archiweb.cz/cache/images/buildings/gallery/picture_272_13.jpg-1600x1200-termalni-lazne.jpg?algorithm=1&mtime=1228736584

https://images.adsttc.com/media/images/58e6/1bde/e58e/cc64/2400/02ab/large_jpg/RBA_London_Spa_Drawings.jpg?1491475410

http://www.vg-hortus.it/images/stories/architettura/opere/fava_zumthor/fava_zumthor_01.jpg

https://www.archdaily.com/929327/hallenbad-ried-im-innkreis-sauna-and-pool-architekten-gartner-plus-neururer/?ad_source=myarchdaily&ad_medium=bookmark-show&ad_content=current-user

<https://www.enf.ch/dokumentierte-projekte/173-hallenbad-city-zuerich.html>

<http://www.starekosice.sk/gallery/jakabov/024.jpg>

<http://www.starekosice.sk/gallery/dom//030.jpg>

https://upload.wikimedia.org/wikipedia/commons/1/1b/Cassovia_1617.jpg

<http://www.starekosice.sk/gallery/nadrazi/019.jpg>

https://static.kosice.sk/files/migration/AKYOHnvP0No7Ze/rIHprPzG7KGWxvRyT/history_remembrances_img2_hradby.jpg

<http://www.uzemneplany.sk/upn/kosice/uzemny-plan-mesta/koncept-riesenia-variant-a/vykres-komplexny-vykres-priestoroveho-usporiadania-a-funkcneho-vyuzivania-uzemia>

V neposlednom rade ďakujem rodičom za podporu siedmich nákladných rokov. Žltej ponorke a Kumiko Augustínovej ďakujem za jej neo-
ceniteľnú psychickú podporu a tichú spoločnosť.